

Memorandum 2020-1

Recidivemeting adolescentenstrafrecht

Een onderzoek naar de haalbaarheid en eerste resultaten

S. Verweij
N. Tollenaar

Memorandum

De reeks Memorandum omvat de rapporten van onderzoek dat door en in opdracht van het WODC is verricht.

Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud van de rapporten het standpunt van de Minister van Justitie en Veiligheid weergeeft.

Inhoud

Afkortingen — 4

Samenvatting — 5

1 Inleiding — 8

- 1.1 Onderzoeksvragen — 9
- 1.2 Leeswijzer — 11

2 Registratiesystemen — 12

- 2.1 RAC-min — 12
- 2.2 OBJD — 14
- 2.3 Verwachte verschillen in de selectie van zaken uit het RAC-min en de OBJD — 17

3 Zaken van minderjarigen berecht volgens volwassenenstrafrecht — 18

- 3.1 Mate van overeenstemming selectie zaken in het RAC-min en de OBJD — 18
- 3.2 Resumé — 19

4 Zaken van jongvolwassenen berecht volgens jeugdstrafrecht — 20

- 4.1 Mate van overeenstemming selectie zaken in het RAC-min en de OBJD — 20
- 4.2 Zaken in RAC-min selectie die niet in de OBJD-selectie voorkomen — 21
- 4.3 Zaken in OBJD-selectie die niet in RAC-min selectie voorkomen — 23
- 4.4 Resumé — 24
 - 4.4.1 Toelichting terecht of onterecht niet geselecteerd in OBJD terwijl zaak wel in selectie van het RAC-min voorkomt — 25
 - 4.4.2 Toelichting terecht of onterecht wel geselecteerd in OBJD terwijl zaak niet in RAC-min selectie voorkomt — 26

5 Recidive — 28

- 5.1 Methode — 28
- 5.2 Resultaten — 29
 - 5.2.1 Aantallen jongvolwassenen veroordeeld volgens het jeugdstrafrecht — 29
 - 5.2.2 Beschrijving achtergrondkenmerken jongvolwassenen veroordeeld volgens het jeugdstrafrecht — 30
 - 5.2.3 Recidive jongvolwassenen veroordeeld volgens het jeugdstrafrecht — 32

6 Conclusie — 34

- 6.1 Beantwoording onderzoeksvragen — 34
- 6.2 Discussie — 36
- 6.3 Conclusie — 38

Literatuur — 39

Bijlagen

- 1 Samenstelling begeleidingscommissie — 40
- 2 Recidiveprevalentie — 41

Afkortingen

ASR	adolescentenstrafrecht
CJIB	Centraal Justitieel Incassobureau
COMPAS	Communicatiesysteem Openbaar Ministerie-Parket Administratie
DJI	Dienst Justitiële Inrichtingen
GPS	Geïntegreerd Processysteem Strafrecht
JDS	Justitieel Documentatiesysteem
Justid	Justitiële Informatiedienst
JSR	Jeugdstrafrecht
OBJD	Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie
OM	Openbaar Ministerie
PIJ	Plaatsing in een Inrichting voor Jeugdigen
NIFP	Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie
RAC-min	Rapsody Centraal managementinformatiesysteem
WODC	Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum

Samenvatting

Op 1 april 2014 is het adolescentenstrafrecht in werking getreden. Met de komst van het adolescentenstrafrecht is een flexibele toepassing van het jeugd- en volwassenenstrafrecht voor justitiabelen in de leeftijd van 16 tot 23 jaar mogelijk. Afhankelijk van de juridische condities 'persoon van de dader' en 'omstandigheden waarin het feit is gepleegd' kan bij een strafzaak tegen een jongvolwassene gekozen worden voor de toepassing van een sanctie uit het jeugdstrafrecht (d.w.z. artikel 77c lid 1 Wetboek van Strafrecht [Sr.] toepassen). Voor 16- en 17-jarigen geldt dat zij onder bepaalde voorwaarden berecht kunnen worden volgens het volwassenenstrafrecht (d.w.z. artikel 77b lid 1 Sr. toepassen). Het huidige onderzoek is een onderdeel van het meerjarig onderzoeksprogramma Monitoring en Evaluatie van het adolescentenstrafrecht. Het doel van deze haalbaarheidsstudie is om te achterhalen hoe de monitoring van de recidive van voor het adolescentenstrafrecht relevante groepen vorm kan worden gegeven. In toekomstige trendrapportages van de monitor jeugdcriminaliteit en de recidivemonitor kan dan ook over de recidive van deze onderzoeksgroepen gerapporteerd worden.

Voor het meten van de recidive zal worden aangesloten bij de standaard werkwijze van de recidivemonitor van het WODC. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD). Uit eerder onderzoek naar het adolescentenstrafrecht is gebleken dat de wetsartikelen die wijzen op toepassing artikel 77b lid 1 en 77c lid 1 Sr. niet in registratiesystemen zoals de OBJD geregistreerd worden. In het huidige onderzoek bepalen we daarom aan de hand van een tweetal indicatoren of sprake is van het jeugd- of volwassenenstrafrecht. Hiervoor kijken we naar het regiem (*staat jeugdstrafrecht geregistreerd?*) en de sanctie (*is er een sanctie opgelegd die specifiek is voor het jeugdstrafrecht?*). Als minimaal één van deze indicatoren op het jeugdstrafrecht duidt, dan wordt aangenomen dat er sprake is van jeugdstrafrecht en anders wordt er vanuit gegaan dat een zaak is afgedaan volgens het volwassenenstrafrecht. Op deze wijze selecteren we jeugdigen die (vermoedelijk) berecht zijn volgens het volwassenenstrafrecht (artikel 77b lid 1 Sr.) en jongvolwassenen die (vermoedelijk) berecht zijn volgens het jeugdstrafrecht (artikel 77c lid 1 Sr.). Eerder onderzoek heeft aangetoond dat het mogelijk is om met dergelijke indicatoren op een betrouwbare wijze zaken te selecteren waarin artikel 77c lid 1 Sr. is toegepast in het Rapsody Centraal management-informatiesysteem (RAC-min). We vergelijken daarom de zaken die in de OBJD worden geselecteerd als zijnde zaken waarin vermoedelijk artikel 77b lid 1 of 77c lid 1 Sr. werd toegepast met de zaken die in het RAC-min geselecteerd worden. Indien er sprake is van een substantiële overlap zal een recidivemeting plaatsvinden onder minderjarigen berecht volgens het volwassenenrecht en/of jongvolwassenen berecht volgens het jeugdrecht.

Om zaken waarin vermoedelijk artikel 77b lid 1 of 77c lid 1 Sr. is toegepast te selecteren worden conform eerder onderzoek twee indicatoren samengesteld waarmee bepaald wordt of er sprake was van toepassing van het jeugdstrafrecht of niet. De indicator jeugdstrafrecht verwijst naar het type strafstelsel dat is toegepast binnen een strafzaak en de indicator jeugdsanctie indiceert of er een jeugdsanctie is opgelegd. Voor de selectie van zaken van de onderzoeksgroep minderjarigen berecht volgens het volwassenenstrafrecht (artikel 77b lid 1 Sr.) worden zaken geselecteerd van personen die 16 of 17 jaar oud zijn op het moment dat de feiten in de zaak gepleegd werden en waarbij zowel de indicator jeugdstrafrecht als de indicator

jeugdsanctie op 'nee' staat. Voor de selectie van zaken van jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht (artikel 77c lid 1 Sr.) worden zaken geselecteerd van personen die 18 tot 23 jaar oud zijn op het moment dat de feiten in de zaak gepleegd werden en waarbij de indicator jeugdstrafrecht en/of de indicator jeugdsanctie op 'ja' staat.

Het aantal zaken waarin vermoedelijk artikel 77b lid 1 Sr. is toegepast, blijkt erg laag te liggen én er is sprake van een zeer beperkte overlap in de selecties van het RAC-min en de OBJD. Vanwege deze redenen wordt het *niet* haalbaar geacht om een recidivemeting uit te voeren onder 16- en 17-jarigen veroordeeld volgens het volwassenenstrafrecht. Wat betreft de selectie van zaken waarin vermoedelijk artikel 77c lid 1 Sr. is toegepast, is gebleken dat de selectie in het RAC-min en de OBJD grotendeels overeenkomt. Van het totaal in het RAC-min geselecteerde zaken van jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht ($N=2.331$) wordt 86% ook in de OBJD geselecteerd. Er is echter ook sprake van verschillen tussen de selectie in beide registratiesystemen. 14% van de in het RAC-min geselecteerde zaken komt niet in de OBJD-selectie voor, terwijl 7% van de in de OBJD geselecteerde zaken niet in de selectie van het RAC-min voorkomt. Vanwege de grote mate van overlap wordt geoordeeld dat het *wel* haalbaar is om een recidivemeting onder de groep jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht uit te voeren. Hierbij moet de kanttekening worden geplaatst dat recidive gemeten zal worden bij een groep waarbij op basis van indicatoren bepaald is dat *vermoedelijk* sprake is van toepassing van artikel 77c lid 1 Sr. Er is namelijk niet opnieuw een validatieonderzoek uitgevoerd waarin op basis van vonnissen en arresten is uitgezocht of daadwerkelijk sprake was van toepassing van artikel 77c lid 1 Sr. Het eerder uitgevoerde validatieonderzoek heeft slechts betrekking op het eerste jaar na invoer van het adolescentenstrafrecht. Aangezien niet bekend is of de selectie van jeugdstrafrechtzaken op basis van indicatoren ook bij later ingeschreven zaken tot dezelfde foutmarge leidt, wordt aanbevolen om opnieuw een validatieonderzoek uit te voeren voor meer recente jaren.

De recidivemeting laat zien dat de recidive onder jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht in de jaren 2014, 2015 en 2016 niet gering is. De recidiveprevalentie na één jaar ligt rond de 40% en na drie jaar ligt deze in alle drie de onderzochte cohorten boven de 55%. De recidiveprevalentie varieert aanzienlijk tussen de verschillende cohorten. Deze verschillen in recidiveprevalentie hangen vermoedelijk (deels) samen met de verschillen in de achtergrondkenmerken van de daders in de onderzochte jaren. De algemene recidiveprevalentie van alle cohorten jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht is voorts hoger dan de recidiveprevalentie van alle jongvolwassenen met strafzaken behandeld door de rechter. Dit is niet verwonderlijk aangezien eerder onderzoek liet zien dat de groep jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht een relatief zware groep daders betreft. De persoonskenmerken en kenmerken van de strafrechtelijke carrière van deze groep wijzen erop dat zij een meer recidivegevoelige groep betreffen dan de hele groep jongvolwassenen. Voor het meest recente cohort van de jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht (cohort 2016) is ook naar de tweejarige ernstige, zeer ernstige en speciale recidiveprevalentie gekeken. De tweejarige ernstige recidiveprevalentie bedraagt 44% en de tweejarige zeer ernstige recidiveprevalentie 11%. Wanneer gekeken wordt naar speciale recidive, dat is recidive naar aanleiding van een delict waar ook sprake van was in de uitgangszaak, dan blijkt de speciale recidive naar aanleiding van een vermogensdelict of Opiumwetsdelict relatief hoog te liggen.

In toekomstige herhaalmetingen van de recidive kan gekeken worden hoe de trend in recidive onder jongvolwassenen die berecht zijn volgens het jeugdstrafrecht zich ontwikkelt. In een effectonderzoek dat loopt binnen het ASR-onderzoeksprogramma zal (onder meer) de recidive van jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht worden vergeleken met de recidive van een controlegroep.

1 Inleiding

Op 1 april 2014 is het adolescentenstrafrecht (ASR) in werking getreden. Met het ASR beoogt de wetgever een flexibele toepassing van het jeugd- en volwassenenstrafrecht bij 16- tot 23-jarige plegers van een delict. De belangrijkste wijzigingen die de invoer van het adolescentenstrafrecht met zich meebrengt betreffen een verhoging van de leeftijdsgrens voor toepassing van artikel 77c lid 1 Wetboek van Strafrecht (Sr.) van 21 naar 23 jaar en enkele wijzigingen in het Wetboek van Strafvordering die beogen 18- tot 23-jarigen naar het jeugdstrafrecht toe te leiden. Onder bepaalde condities kan de rechter besluiten om een 18- tot 23-jarige volgens het jeugdstrafrecht te sanctioneren (d.w.z. artikel 77c lid 1 Sr. toepassen). Deze condities zijn de persoonlijkheid van de dader en de omstandigheden waaronder het feit is gepleegd. De gedachte achter het adolescentenstrafrecht is dat voor sommige jongvolwassenen sanctionering volgens het jeugdstrafrecht beter passend is vanwege hun onvoltooide ontwikkeling. Door in de toeleiding naar de berechting (dat wil zeggen, de vordering door de officier van justitie, de preventieve hechtenis en de advisering door de reclassering en/of het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie [NIFP]) nadrukkelijker dan voorheen rekening te houden met de ontwikkeling van een jongvolwassene kan de rechter de meest passende sanctie selecteren.

Voor 16- en 17-jarigen geldt dat zij net als voorheen onder bepaalde voorwaarden berecht kunnen worden volgens het volwassenenstrafrecht (artikel 77b lid 1 Sr.). De voorwaarden voor de toepassing van artikel 77b lid 1 Sr. zijn sinds 1995: de ernst van het feit, de persoonlijkheid van de dader, of de omstandigheid waaronder het delict is begaan.

Op aanvraag van de toenmalige Directie Justitieel Jeugdbeleid heeft het WODC een onderzoeksprogramma opgezet met als doel het ASR te monitoren en evalueren. Een beschrijving van dit onderzoeksprogramma is te vinden op de website van het WODC (Van der Laan & Leertouwer, 2014). In de voorafgaande jaren is een reconstructie van de beleidstheorie en een vroege evaluatie uitgevoerd (Van der Laan, Beerhuizen, Barendregt & Beijersbergen, 2016), is een procesevaluatie verricht naar de wijze waarop in de praktijk het jeugdstrafrecht bij jongvolwassenen wordt toegepast (Barendregt, Beerhuizen & Van der Laan, 2018) en een onderzoek gedaan naar de kenmerken van de jongvolwassenen die volgens het jeugdstrafrecht zijn berecht (Prop, Van der Laan, Barendregt & Van Nieuwenhuizen, 2018). De procesevaluatie heeft aangetoond dat de uitvoering van het adolescentenstrafrecht in de praktijk overwegend conform de beoogde toepassing verloopt en keten breed lijkt vaak overeenstemming te zijn voor wat betreft het ingezette traject (Barendregt, Beerhuizen & Van der Laan, 2018). Het OM maakt al vroeg in het strafproces voor iedere jongvolwassene de inhoudelijke afweging of het jeugdstrafrecht wellicht meer passend zou zijn. De vordering die officieren van justitie ten tijde van de voorgeleiding hebben ingezet, blijkt vaak stand te houden bij de terechtzitting. Het onderzoek naar de kenmerken van jongvolwassenen waarbij het jeugdstrafrecht werd toegepast liet zien dat deze groep bestond uit relatief veel jongvolwassen daders van ernstige delicten, jongvolwassenen met een licht verstandelijke beperking (LVB) en jongvolwassenen waarbij sprake is van (meervoudige) achtergrondproblematiek (Prop et al., 2018).

Het huidige onderzoek betreft de monitoring van de recidive van jongeren veroordeeld volgens het volwassenenstrafrecht en jongvolwassenen veroordeeld volgens het jeugdstrafrecht. Er wordt gekeken of en hoe de monitoring van de recidive van voor het adolescentenstrafrecht relevante groepen vorm kan worden gegeven. Voor het meten van de recidive zal worden aangesloten bij de werkwijze van de recidivemonitor van het WODC (Wartna, Blom & Tollenaar, 2011). Met de recidivemonitor wordt al voor verschillende dadergroepen de recidive (in termen van nieuwe geldige strafzaken) op gestandaardiseerde wijze in kaart gebracht. Hiervoor wordt gebruikgemaakt van de Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD), een gepseudonimiseerde versie van het JDS (Justitieel Documentatie Systeem). Op voorhand is echter niet zeker dat het haalbaar is om de recidive te beschrijven van minderjarigen en jongvolwassenen die berecht zijn volgens artikel 77b lid 1 en 77c lid 1 Sr. De toepassing van deze wetsartikelen is procesinformatie die niet standaard in registratiesystemen, waaronder de OBJD, wordt bijgehouden. Om de zaken waarbij artikel 77b lid 1 en artikel 77c lid 1 Sr. is toegepast te kunnen identificeren, zal gebruik moeten worden gemaakt van een indirecte registratie, namelijk door naar indicatoren als regiem en sancties die specifiek zijn voor het jeugd- of volwassenenstrafrecht te kijken. In een eerder pilotonderzoek is de overeenstemming onderzocht tussen het gebruik van deze indicatoren in het RAC-min (Rapsody Centraal-management informatiesysteem)¹ en de uitspraken in de vonnissen (Barendregt, Beerthuizen, Vink, Leertouwer & Van der Laan, 2016). Daaruit bleek dat het selecteren van de jongvolwassenen waarbij 77c Sr. is toegepast op basis van indicatoren in het merendeel van de gevallen overeenstemde met de uitspraken in de vonnissen. Voorafgaand aan de recidivemeting is het belangrijk om te bepalen of het met deze indicatoren ook haalbaar wordt geacht om de zaken waarin minderjarigen en jongvolwassenen zijn berecht volgens artikel 77b lid 1 of artikel 77c lid 1 Sr. te identificeren in de OBJD. Indien dit het geval is dan zullen de eerste resultaten van de recidivemeting ook in dit rapport worden opgenomen. In toekomstige trendrapportages van de monitor jeugdcriminaliteit en de recidivemonitor kan dan ook over de recidive van deze onderzoeksgroepen gerapporteerd worden.

1.1 Onderzoeksvragen

In de haalbaarheidsstudie staan de volgende onderzoeksvragen centraal:

- 1 Op welke wijze kunnen zaken waarbij artikel 77b lid 1 of artikel 77c lid 1 Sr. is toegepast geïdentificeerd worden in de OBJD?
- 2 In hoeverre is er overeenstemming tussen de OBJD en het RAC-min wat betreft de identificatie van zaken waarbij artikel 77b lid 1 of artikel 77c lid 1 is toegepast?
- 3 Wat is de recidive van minderjarigen en jongvolwassenen die berecht zijn volgens artikel 77b lid 1 en 77c Sr na de invoering van het ASR?
 - a Wat is de recidive van 16- en 17-jarigen veroordeeld volgens het volwassenenstrafrecht (artikel 77b lid 1 Sr)?
 - b Wat is de recidive van 18- tot 23-jarigen veroordeeld volgens het jeugdstrafrecht (artikel 77c lid 1 Sr)?

¹ In tegenstelling tot de OBJD is de informatie in RAC-min niet op persoonsniveau geordend. Het is daarom niet mogelijk om een recidiveonderzoek uit te voeren op basis van gegevens in het RAC-min.

Ad 1. In eerdere onderzoeken naar de uitvoering en werking van het ASR zijn zaken van minderjarigen veroordeeld volgens het volwassenenstrafrecht en zaken van jongvolwassenen die veroordeeld zijn volgens het jeugdstrafrecht geselecteerd op basis van de geregistreerde afdoeningen in het RAC-min (Barendregt, Beerthuisen & Van der Laan, 2018; Barendregt et al., 2016; Prop et al., 2018; Van der Laan et al., 2016). In voorliggende studie gaan we na welke selectiecriteria in deze onderzoeken werden gebruikt om zaken waarin (vermoedelijk) artikel 77b lid 1 of artikel 77c lid 1 Sr. werd toegepast in het RAC-min te selecteren. Vervolgens wordt nagegaan op welke wijze zaken waarin (vermoedelijk) artikel 77b lid 1 of artikel 77c lid 1 Sr. werd toegepast in de OBJD kunnen worden geselecteerd.

Ad 2. Er wordt een vergelijking gemaakt tussen de zaken die in de OBJD en het RAC-min geselecteerd worden als zaken waarin artikel 77b lid 1 of artikel 77c lid 1 Sr. werd toegepast. Aangezien in het RAC-min en de OBJD niet precies dezelfde gegevens worden geregistreerd, zal eerst op een rij gezet worden welke verschillen van tevoren te verwachten zijn.

Vervolgens gaan we na wat de overeenstemming is tussen de selecties op basis van beide registratiesystemen.² Barendregt en collega's (2016) hebben gekeken naar de validiteit van de selectie van artikel 77c lid 1 Sr. zaken in het RAC-min. Bij de in het RAC-min geselecteerde zaken hebben ze de bijbehorende vonnissen opgezocht en daarin werd nagegaan of er sprake was van een jongvolwassene berecht volgens het jeugdstrafrecht. In 95% van de in het RAC-min geselecteerde zaken blijkt daadwerkelijk artikel 77c lid 1 Sr. te zijn toegepast volgens het vonnis. Het lijkt dus goed mogelijk om in het RAC-min zaken te selecteren waarbij artikel 77c lid 1 Sr. werd toegepast. Indien het merendeel van de in het RAC-min geselecteerde zaken tevens in de OBJD-selectie voorkomt, nemen we aan dat het ook goed mogelijk is om de zaken van jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht op deze wijze in de OBJD te selecteren. We gaan vervolgens ook na of er zaken zijn die in de OBJD geselecteerd worden als zijnde een zaak waarin artikel 77c lid 1 Sr. werd toegepast maar die niet in de selectie van het RAC-min voorkomen. Voor de selectie van zaken van minderjarigen veroordeeld volgens het volwassenenstrafrecht (artikel 77b lid 1 Sr) is zowel eerder als nu geen validatieonderzoek gedaan. Toch zullen we ook voor deze zaken een vergelijking maken tussen de selecties in de OBJD en het RAC-min. Bij deze vergelijking kunnen (onverwachte) verschillen tussen de selecties in de OBJD en het RAC-min aan het licht komen. Hiermee kunnen we zicht krijgen op eventuele problemen die een rol spelen bij de selectie van zaken waarin artikel 77b lid 1 Sr werd toegepast.

Ad 3. Indien het haalbaar wordt geacht om in de OBJD zaken te selecteren waarbij artikel 77b lid 1 of artikel 77c lid 1 werd toegepast dan kan een recidivemeting plaatsvinden. Bij het beschrijven van de recidive maken we een onderscheid tussen de 16- en 17-jarigen veroordeeld volgens het volwassenenstrafrecht en de 18- tot 23-jarigen veroordeeld volgens het jeugdstrafrecht. We bekijken van deze beide groepen de een, twee en driejarige recidiveprevalentie van de cohorten 2014, 2015

2 De formulering van de onderzoeksvraag is veranderd ten opzichte van de startnotitie waarin de onderzoeksvraag luidde "Hoe valide is de methodiek om ASR-zaken terug te vinden in de OBJD?". Of daadwerkelijk artikel 77b of artikel 77c Sr. is toegepast in een zaak kan alleen met zekerheid worden vastgesteld op basis van het vonnis of het arrest. Reeds bij de opzet van het huidige onderzoek is besloten om geen validatieonderzoek op basis van vonnisinformatie uit te voeren omdat dit te tijdrovend was gegeven de beoogde planning. De methode die we in het onderhavige onderzoek toepassen (het vergelijken van zaken geselecteerd in de OBJD met zaken die in het RAC-min werden geselecteerd) kan echter geen validatie worden genoemd omdat er niet wordt getoetst aan een norm.

en 2016. De recidive onder 18-23-jarigen wordt afgezet tegen de recidive van een referentiegroep bestaande uit alle 18- tot 23-jarigen.

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 gaan we in op de registratiesystemen het RAC-min en de OBJD. Tevens beschrijven we de selectie van artikel 77b lid 1 en artikel 77c lid 1 Sr. zaken in het RAC-min en de OBJD. We gaan vervolgens in op verschillen tussen de registratiesystemen die mogelijk invloed hebben op de selectie van artikel 77b lid 1 en artikel 77c lid 1 Sr. zaken.

In hoofdstuk 3 wordt gekeken naar de overeenstemming in selectie van zaken van minderjarigen die berecht zijn volgens het volwassenenstrafrecht (artikel 77b lid 1 Sr.). Hoofdstuk 4 betreft de overeenstemming tussen de OBJD en het RAC-min wat betreft de selectie van zaken van jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht (artikel 77c lid 1 Sr.). Indien het haalbaar wordt geacht om in de OBJD zaken te selecteren waarbij artikel 77b lid 1 of artikel 77c lid 1 Sr. werd toegepast dan zal de recidive worden gerapporteerd in hoofdstuk 5. We sluiten de haalbaarheidsstudie af met de beantwoording van de onderzoeksvragen en een discussie.

2 Registratiesystemen

In de eerste paragraaf van dit hoofdstuk gaan we in op het RAC-min en de selectiecriteria en indicatoren die in eerder onderzoek zijn gebruikt om in dit systeem zaken te selecteren waarbij vermoedelijk artikel 77b lid 1 en artikel 77c lid 1 Sr. werd toegepast. Vervolgens beschrijven we in paragraaf 2.2 de OBJD en lichten we toe welke selectiecriteria en indicatoren zullen worden gebruikt om in de OBJD zaken te selecteren waarbij vermoedelijk artikel 77b lid 1 en artikel 77c lid 1 Sr. werd toegepast. In paragraaf 2.3 wordt tot slot beschreven welke verschillen tussen de selecties in het RAC-min en de OBJD te verwachten zijn.

2.1 RAC-min

In het RAC-min staat informatie over de instroom van zaken bij het OM en over de afhandeling van die zaken door het OM en door de rechter in eerste aanleg.³ Per zaak is uitgebreide informatie beschikbaar over de aard van de gepleegde feiten, de verschillende handelingen en beslissingen in de zaak door het OM, het vonnis van de rechter en de opgelegde sancties. Het doel van het RAC-min is om te voorzien in de landelijke informatiebehoefte en om wetenschappelijk onderzoek op het gebied van vervolging en berechting mogelijk te maken. Het RAC-min is een deelverzameling van het Rapsody systeem. Rapsody is gebaseerd op de registratiesystemen COMPAS en GPS. Deze registratiesystemen gebruikt het OM en de rechterlijke macht om strafzaken die afgedaan zijn in eerste aanleg te registreren. COMPAS staat voor Communicatiesysteem Openbaar Ministerie-Parket Administratie en dit is een case-managementsysteem dat de processtappen van proces-verbaal en dagvaarding tot vonnis ondersteunt en het mogelijk maakt deze te registreren. Sinds 2008 is het OM begonnen met de invoer van GPS (Geïntegreerd Processysteem Strafrecht) met als doel de kwaliteit, flexibiliteit en snelheid in de strafrechtketen te bevorderen. GPS en COMPAS zijn 'levende' systemen wat inhoudt dat er sprake is van continue registratie van nieuwe informatie, maar ook zijn aanpassingen aan reeds ingevoerde informatie mogelijk. In Rapsody worden gegevens uit COMPAS en GPS opgenomen die voor beleidsinformatie van belang worden geacht. Rapsody is een decentraal systeem met afzonderlijke databases in elk van de arrondissementen. In Rapsody Centraal (RAC) worden de lokale gegevens samengebracht.

In het RAC-min ontbreekt informatie met betrekking tot artikel 77b lid 1 en artikel 77c lid 1 Sr. Om toch via RAC-min zicht te krijgen op de 16- tot 18-jarigen die berecht zijn volgens het volwassenenstrafrecht en de 18- tot 23-jarigen die volgens het jeugdstrafrecht zijn berecht, werd in eerder onderzoek gebruikgemaakt van andere indicatoren betreffende regime en (jeugd)sanctie (zie onder meer: Barendregt et al., 2016; Van der Laan et al., 2016). Omdat de gegevens in het RAC-min over de tijd kunnen wijzigen en er ondertussen meer zaken zijn afgedaan volgens het adolescentenstrafrecht is de eerder toegepaste selectieprocedure voor het huidige onderzoek herhaald. Hierbij wordt eerst een voorselectie van zaken gemaakt die

3 In dit onderzoek wordt gebruikgemaakt van de gegevens uit het RAC-min zoals opgeslagen in het datawarehouse van het WODC. Bij het samenstellen van deze tabellen hebben aanvullende selecties, indelingen en andere data verrijkingen plaatsgevonden. Bij het bespreken van de gegevens in het RAC-min worden dan ook specifiek die tabellen bedoeld.

voldoen aan een aantal criteria. Het is hierbij nog niet van belang of er sprake is van een afdoening volgens het volwassenenstrafrecht of jeugdstrafrecht. In het RAC-min worden de volgende zaken geselecteerd:

- het gaat om een zaak van een natuurlijk persoon;
- er is een geldige pleegdatum bekend bij de zaak;
- de zaak is behandeld door een rechtbank/gerechtshof en het betreft dus geen OM-afdoening;
- de zaak is niet behandeld door de kantonrechter;
- er is sprake van een eindvonnis⁴ na 2001;
- de *maximale* pleegleeftijd is kleiner dan 30 jaar;
- het gaat om een zogenaamde 'eindzaak' en dus niet om een gevoegde zaak;
- er is sprake van een schuldigverklaring binnen de zaak (de zaak is dus niet alleen afgedaan met: dagvaarding nietig, ontslag van alle rechtsvervolging, vrijspraak).

Met deze selectiecriteria wordt de kans gemaximaliseerd dat later alleen strafzaken relevant voor het adolescentenstrafrecht geïncludeerd worden. In de wettekst van artikel 77b lid 1 en artikel 77c lid 1 Sr. is bijvoorbeeld opgenomen dat alleen rechters deze wetsartikelen mogen toepassen. In de voorselectie worden afdoeningen door het OM daarom uitgesloten. Ook kan er alleen voor het adolescentenstrafrecht gekozen worden indien er sprake is van een misdrijf. Zaken van de kantonrechter zijn om die reden niet in de voorselectie opgenomen. Verder worden er geen zaken geselecteerd zolang er nog geen datum van het eindvonnis van de zaak in eerste aanleg bekend is. Dit heeft tot gevolg dat zaken die nog niet zijn afgedaan door de rechter niet worden opgenomen in de voorselectie. Om het totaal aan zaken in de voorselectie te beperken is gekozen om alleen eindvonnissen na 2001 in het RAC-min te selecteren en zaken waarbij de dader ouder is dan 30 jaar op de pleegdatum uit te sluiten. Voegingen werden uitgesloten in de voorselectie omdat bij voegingen geen afdoeningscomponent in het RAC-min is opgenomen. Bij een gevoegde zaak is het dus niet duidelijk welke sanctie werd opgelegd. Dit zal het in een later stadium lastiger maken om bij deze zaken te bepalen of er sprake is van een afdoening volgens het volwassen- of jeugdstrafrecht. Tot slot is de keuze gemaakt om alleen te kijken naar zaken met een 'geldige' afdoening. Dat wil zeggen zaken waarin de dader schuldig werd bevonden door de rechter.

Vervolgens wordt een tweetal indicatoren aangemaakt waarmee bepaald wordt of er vermoedelijk sprake is van toepassing van het jeugdstrafrecht. Ten eerste wordt de indicator jeugdstrafrecht samengesteld. Hiervoor wordt gekeken naar een variabele genaamd 'INDKSR' waarin is geregistreerd of er sprake is van toepassing van het kindstrafrecht, oftewel jeugdstrafrecht.⁵ Deze variabele is zowel in de zaak- als in de zittingtabel van het RAC-min opgenomen.⁶ Zodra deze variabele in minimaal één van de beide tabellen op 'ja' staat dan wordt de indicator jeugdstrafrecht op 'ja' gezet. De indicator jeugdstrafrecht wordt verder ook op 'ja' gezet indien het forum van de zitting waarin de einduitspraak is gedaan de kinderrechter betreft.⁷

4 De beslissing van de rechter op de laatste behandeling op zitting.

5 Uit het onderzoek van Barendrecht en collega's (2016) is gebleken dat het niet voldoende was om alleen met de indicator jeugdstrafrecht zaken aan te wijzen omdat er dan nog veel zaken die wel tot het jeugdstrafrecht behoren, niet geselecteerd worden.

6 Eén zaak kan meerdere zittingen hebben vandaar dat er aparte tabellen in het RAC-min zijn voor gegevens op zaaks- en zittingsniveau.

7 Dit is een wijziging ten opzichte van het onderzoek van Barendrecht en collega's (2016).

Naast de indicator jeugdstrafrecht wordt ook gekeken naar de indicator jeugdsanctie. In het RAC-min staat geregistreerd welke straf of maatregel een 18- tot 23-jarige opgelegd heeft gekregen. De indicator jeugdsanctie geeft aan of er sprake is van een sanctie die alleen via het jeugdstrafrecht kan worden opgelegd zoals een PIJ-maatregel (Plaatsing in een Inrichting voor Jeugdigen) of een jeugddetentie. Indien de indicator jeugdstrafrecht en/of de indicator jeugdsanctie op 'ja' staan dan wordt de zaak gerekend tot de zaken waarin (vermoedelijk) het jeugdstrafrecht is toegepast.

Voor de selectie van zaken van de onderzoeksgroep minderjarigen berecht volgens het volwassenenstrafrecht (toepassing artikel 77b lid 1 Sr.) worden zaken uit de voorselectie geselecteerd van personen die 16 of 17 jaar oud waren op het moment dat zij het delict pleegden. Hiervoor wordt gekeken naar de pleegdatum van alle feiten die geregistreerd staan bij een strafzaak.⁸ De zaken waarbij zowel de indicator jeugdstrafrecht als de indicator jeugdsanctie op 'nee' staat of waarbij een van de beide indicatoren onbekend zijn, worden uitgesloten voor de selectie van de onderzoeksgroep minderjarigen berecht volgens het volwassenenstrafrecht. De inschrijfdatum van de zaak bij het OM dient bovendien tussen de ingangsdatum van het adolescentenstrafrecht, 1 april 2014, en 1 juli 2018⁹ te liggen.

Voor de onderzoeksgroep van jongvolwassenen die volgens het jeugdstrafrecht worden berecht (toepassing artikel 77c lid 1 Sr.) worden alleen zaken uit de voorselectie geselecteerd van personen die 18 tot 23 jaar oud waren op het moment dat zij het delict pleegden. Hiervoor wordt gekeken naar de pleegdatum van alle feiten die geregistreerd staan bij een strafzaak. Voorts worden alleen zaken waarbij op basis van ten minste één van de twee jeugdstrafrechtindicatoren (d.w.z., regiem en sanctie) is geoordeeld dat vermoedelijk jeugdstrafrecht is toegepast, meegenomen in de selectie voor de onderzoeksgroep jongvolwassenen die volgens het jeugdstrafrecht worden berecht.

De inschrijfdatum van de zaak bij het OM dient bovendien tussen de ingangsdatum van het adolescentenstrafrecht, 1 april 2014, en 1 juli 2018 te liggen.¹⁰

2.2 OBJD

In de OBJD zijn persoonsgebonden gegevens opgenomen over de aard en afdoening van alle misdrijven en een aantal overtredingen die na 1996 door de rechterlijke macht of andere hiertoe gemachtigde instellingen in behandeling zijn genomen.¹¹

Van elke strafzaak is geregistreerd wanneer en bij welk parket de zaak werd aan-

8 De minimale en maximale pleegdatum van een zaak wordt afgeleid uit alle feiten die geregistreerd staan bij de zaak, ongeacht hoe die feiten zijn afgedaan door het OM of de rechter. Dit heeft bijvoorbeeld tot gevolg dat wanneer de verdachte voor één feit wordt vrijgesproken en voor twee andere feiten niet, het vrijgesproken feit nog wel meetelt in de leeftijdsbepaling.

9 Voor dit eindpunt is gekozen omdat verwacht werd dat een substantieel deel van de zaken ingeschreven na 1 juli 2018 nog niet afgedaan zijn op het moment dat de gegevens verzameld werden.

10 In het onderzoek van Barendregt en collega's (2016) werd nog geselecteerd op pleegdatum maar dit is in latere onderzoeken veranderd naar de inschrijfdatum (zie bijvoorbeeld Barendregt, Beerthuizen & Van der Laan, 2018) omdat het indelen van cohorten op basis van inschrijfdatum eenduidiger is aangezien er maar één inschrijfdatum van de zaak is.

11 In dit onderzoek wordt gebruikgemaakt van gegevens uit de OBJD die opgeslagen zijn in de tabellen bedoeld voor de recidivemonitor. Bij het samenstellen van deze tabellen hebben aanvullende selecties, indelingen en andere data verrijkingen plaatsgevonden. Bij het bespreken van de gegevens in de OBJD worden dan ook specifiek die tabellen bedoeld.

gemeld, om welke delicten het ging en hoe en door welke instantie de zaak is afgedaan. De OBJD bevat alleen gegevens over de afdoening van strafzaken die onherroepelijk zijn.¹² Dit betekent dat in het geval van een hoger beroepszaak de zaak in eerste aanleg verwijderd is indien het mogelijk was om de link te leggen tussen de zaak in eerste aanleg en de hoger beroepszaak. De OBJD is speciaal bedoeld voor wetenschappelijk onderzoek. Alle gegevens in de OBJD zijn daarom gepseudonimiseerd; identificerende gegevens (bijvoorbeeld parketnummers) worden via een versleutelingsprocedure omgezet in nummers die niet te herleiden zijn naar personen.

De OBJD is een (verrijkte) selectie van het Justitieel Documentatie Systeem (JDS), het officiële justitiële documentatiesysteem dat wordt beheerd door de Justitiële Informatiedienst (Justid). Aan het bronsysteem JDS worden automatisch gegevens uit COMPAS en GPS toegevoegd, maar ook gegevens van gerechtshoven en de Hoge Raad.¹³

Net zoals het RAC-min bevat de OBJD geen informatie over het toepassen van artikel 77b lid 1 en artikel 77c lid 1 Sr. Hieruit volgt dat ook in de OBJD op basis van andere informatie bepaald dient te worden bij welke zaken vermoedelijk sprake was van toepassing van deze wetsartikelen. De eerder beschreven selectie van zaken in het RAC-min wordt hierbij als voorbeeld gebruikt. Omdat de informatie in de beide registratiesystemen niet altijd overeenkomt, is het soms noodzakelijk om andere variabelen te gebruiken en andere eisen te stellen aan de zaken. Op de verwachte verschillen tussen de selecties in de OBJD en het RAC-min gaan we in paragraaf 2.3 uitgebreider in.

Ook bij de selectie van zaken in de OBJD maken we een voorselectie om de kans te vergroten dat uiteindelijk alleen strafzaken relevant voor het adolescentenstrafrecht geïnccludeerd worden. Het is bij de voorselectie nog niet van belang of er sprake is van een afdoening volgens het volwassenenstrafrecht of jeugdstrafrecht. In de OBJD worden de volgende zaken geselecteerd:

- het gaat om een zaak van een natuurlijk persoon;
- de geboortedatum van de persoon is bekend;
- er is een pleegdatum bekend bij ten minste één van de feiten in de zaak¹⁴;
- de zaak is behandeld door een rechtbank/gerechtshof en het betreft dus geen OM-afdoening;
- de zaak is niet behandeld door de kantonrechter;
- het gaat om een zogenaamde 'eindzaak' en dus niet om een gevoegde zaak¹⁵;
- er is een onherroepelijke uitspraak gedaan door de rechter;
- er is sprake van een schuldigverklaring (de zaak is dus niet alleen afgedaan met: een technisch sepot of andere technische uitspraak, ontslag van alle rechtsvervolging, vrijspraak).

12 Een strafrechtelijke uitspraak is onherroepelijk als er geen mogelijkheid meer is voor de veroordeelde om in hoger beroep of cassatie te gaan.

13 Daarnaast bevat het JDS gegevens van andere organisaties zoals het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB), de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI), bijzondere opsporingsdiensten, et cetera. Omdat we hier in het huidige haalbaarheidsonderzoek geen gebruik van maken, wordt hier niet verder op ingegaan.

14 Mogelijk is niet van alle feiten in de zaak de pleegdatum bekend. In ongeveer 2% van de zaken in de voorselectie was dit het geval.

15 Gevoegde zaken staan als twee zaken geregistreerd in de OBJD: één keer zelfstandig met als afdoening voeging en één keer als onderdeel van de zaak waaraan gevoegd werd met als afdoening de uiteindelijk opgelegde straf. Beide zaken meenemen zou leiden tot een dubbelstelling.

Zaken waarbij de geboortedatum of de pleegdatum onbekend is, worden niet in de voorselectie opgenomen omdat later niet vast te stellen is op welke leeftijd het delict gepleegd is. Verder worden afdoeningen van het OM en de kantonrechter uitgesloten omdat zij het adolescentenstrafrecht niet mogen toepassen.

Zaken die nog niet onherroepelijk zijn afgedaan worden niet geselecteerd omdat de OBJD geen afdoeningen bevat van zaken waarbij nog geen onherroepelijke uitspraak is gedaan. Voegingen worden uitgesloten in de voorselectie omdat bij voegingen geen afdoeningscomponent in de OBJD is opgenomen. Bij een gevoegde zaak is het dus ook niet duidelijk welke sanctie werd opgelegd. Tot slot hebben we net zoals in de voorselectie van het RAC-min alleen zaken opgenomen waarin de dader schuldig is bevonden door de rechter.

Vervolgens wordt een tweetal indicatoren aangemaakt waarmee bepaald wordt of er vermoedelijk sprake is van toepassing van het jeugdstrafrecht. Ten eerste wordt de indicator jeugdstrafrecht gebruikt. In de OBJD geeft de variabele 'INDKIND' aan of het kindstrafrecht is toegepast in een zaak. Verder staat in de OBJD geregistreerd of het forum de kinderrechter betrof. Indien de variabele INDKIND op 'ja' staat of het forum de kinderrechter betreft, wordt de indicator jeugdstrafrecht op 'ja' gezet. Daarnaast is gekeken naar de indicator jeugdsanctie. In de OBJD staat geregistreerd welke straf of maatregel een 18- tot 23-jarige opgelegd heeft gekregen.

De indicator jeugdsanctie geeft aan of er sprake is van een sanctie die alleen via het jeugdstrafrecht kan worden opgelegd zoals een PIJ-maatregel of een jeugd detentie. Indien de indicator jeugdstrafrecht en/of de indicator jeugdsanctie op 'ja' staan dan wordt de zaak gerekend tot zaken waarin het jeugdstrafrecht werd toegepast.

Voor de selectie van zaken van de onderzoeksgroep minderjarigen berecht volgens het volwassenenstrafrecht (toepassing artikel 77b lid 1 Sr.) worden zaken uit de voorselectie geselecteerd van personen die 16 of 17 jaar oud waren op het moment dat zij het delict pleegden.¹⁶ De zaken waarbij op basis van het tweetal indicatoren is geoordeeld dat vermoedelijk jeugdstrafrecht is toegepast, worden uitgesloten voor de selectie van de onderzoeksgroep minderjarigen berecht volgens het volwassenenstrafrecht. De registratiedatum van de zaak in het JDS¹⁷ dient bovendien tussen de ingangsdatum van het adolescentenstrafrecht, 1 april 2014, en 1 juli 2018¹⁸ te liggen. Voor de selectie van hoger beroepszaken in de OBJD is een aanvullend selectie criterium gebruikt, namelijk dat de registratiedatum van de zaak in eerste aanleg behorend bij het hoger beroep voor 1 april 2014 moet liggen. Het is anders ook mogelijk om ook hoger beroepszaken te selecteren die niet in de selectie van het RAC-min konden voorkomen.

Voor de onderzoeksgroep van jongvolwassenen die volgens het jeugdstrafrecht worden berecht (toepassing artikel 77c lid 1 Sr.) zijn alleen zaken uit de voorselectie geselecteerd waarbij alle feiten in de zaak zijn gepleegd op het moment dat de daders 18 tot 23 jaar oud waren. Voorts worden alleen zaken waarbij vermoedelijk het jeugdstrafrecht is toegepast, meegenomen in de selectie voor de onderzoeksgroep jongvolwassenen die volgens het jeugdstrafrecht worden berecht.

De registratiedatum van de zaak in het JDS dient bovendien tussen 1 april 2014 en 1 juli 2018 liggen. Ook hier geldt dat voor de vergelijking tussen de selecties in het

16 Bij zaken waarbij één van de pleegdatums ontbrak, kan de pleegleeftijd minder nauwkeurig bepaald worden. We gaan er echter vanuit dat de ontbrekende pleegdatum niet veel afwijkt van de geregistreerde pleegdata in de zaak. De missende pleegdata worden daarom buiten beschouwing gelaten.

17 Er is gebruikgemaakt van de registratiedatum in het JDS en niet de inschrijfdatum van de zaak bij het OM omdat deze laatste variabele ontbreekt in de OBJD.

18 Voor dit eindpunt is gekozen omdat verwacht werd dat een substantieel deel van de zaken ingeschreven na 1 juli 2018 nog niet afgedaan zijn op het moment dat de gegevens verzameld werden.

RAC-min en de OBJD voor de selectie van hoger beroepszaken in de OBJD een aanvullend selectie criterium is gebruikt, namelijk dat de registratiedatum van de zaak in eerste aanleg behorend bij het hoger beroep voor 1 april 2014 moet liggen.

2.3 Verwachte verschillen in de selectie van zaken uit het RAC-min en de OBJD

Zowel in het RAC-min als de OBJD is informatie opgenomen uit de registratiesystemen GPS en COMPAS, maar toch zijn er enkele verschillen in de inhoud en opzet van het RAC-min en de OBJD waardoor de selectie van artikel 77b lid 1 en artikel 77c lid 1 Sr. zaken in beide registratiesystemen naar verwachting niet geheel overeen komt. Het is in dit opzicht belangrijk om op te merken dat in het RAC-min alleen afdoeningen in eerste aanleg zijn opgenomen, terwijl in de OBJD ook afdoeningen van hogere rechters zijn opgenomen.

Het is mogelijk dat bij een zaak in eerste aanleg gebruik wordt gemaakt van artikel 77b lid 1 of artikel 77c lid 1 Sr., maar in hoger beroep niet wordt gekozen voor toepassing van deze wetsartikelen. Het tegenovergestelde is eveneens mogelijk. Het kan daardoor voorkomen dat de selectie van zaken uit het RAC-min en de OBJD verschilt als gevolg van zaken die in hoger beroep zijn afgedaan. Een meer technisch verschil tussen de beide registratiesystemen is dat in het RAC-min de afdoening van de zaak direct wordt opgenomen, terwijl in de OBJD de afdoening van een zaak pas opgenomen wordt als de uitspraak onherroepelijk is geworden. Omdat de opgelegde sanctie een van de indicatoren is om te bepalen of er sprake is van het jeugd- of volwassenenstrafrecht is ervoor gekozen om in de OBJD-selectie alleen onherroepelijk afgedane strafzaken op te nemen. Dit is geen criterium voor de selectie van zaken in het RAC-min. Afdoeningen van zaken met een relatief recente inschrijfdatum of van zaken in eerste aanleg waarbij men in hoger beroep is gegaan zullen daarom wellicht al wel in de selectie van het RAC-min voorkomen maar (nog) niet in de OBJD-selectie omdat deze zaken nog niet onherroepelijk zijn afgedaan. Deze achterstand zorgt ervoor dat het aantal geselecteerde zaken waarin vermoedelijk artikel 77b lid 1 of artikel 77c lid 1 Sr. werd toegepast in het RAC-min waarschijnlijk hoger ligt. Tot slot worden niet precies dezelfde gegevens in de beide registratiesystemen opgenomen. Voor de huidige selectie van zaken betekent dit dat in de selectie van het RAC-min gebruik wordt gemaakt van de inschrijfdatum van de zaak bij het OM terwijl in de OBJD-selectie de registratiedatum van een zaak in het JDS wordt gebruikt. Een additionele analyse wees uit dat de registratiedatum in het JDS in 90% van de gevallen overeenkwam met de inschrijfdatum van het OM.

In de overige gevallen lag de registratiedatum in het JDS enkele weken later dan de inschrijfdatum van de zaak bij het OM. Voor dit onderzoek lijkt het dus goed mogelijk om in plaats van de variabele inschrijfdatum te kijken naar de registratiedatum maar het gebruik van deze variabele zou wel kunnen leiden tot enkele verschillen wanneer het aantal geselecteerde zaken voor een specifieke periode bekeken wordt.

3 Zaken van minderjarigen berecht volgens volwassenenstrafrecht

In dit hoofdstuk kijken we naar de selectie van zaken waarin vermoedelijk artikel 77b lid 1 Sr. werd toegepast. We beschrijven de mate van overeenstemming tussen zaken die in het RAC-min en de OBJD geselecteerd worden als zaken van minderjarigen berecht volgens volwassenenstrafrecht.

3.1 Mate van overeenstemming selectie zaken in het RAC-min en de OBJD

In het RAC-min worden vanaf het tweede kwartaal van 2014 tot halverwege 2018 slechts 23 zaken van minderjarigen berecht volgens het volwassenenstrafrecht gevonden. In de OBJD worden vanaf het tweede kwartaal van 2014 tot halverwege 2018 33 zaken van minderjarigen berecht volgens het volwassenenstrafrecht geselecteerd. Het aantal zaken waarbij vermoedelijk artikel 77b lid 1 Sr. werd toegepast, lijkt dus hoger te liggen wanneer de OBJD als bron wordt gebruikt, maar uit beide registratiesystemen blijkt dat slechts zelden minderjarigen worden berecht volgens het volwassenenstrafrecht. Indien gekeken wordt naar de verdeling van het aantal zaken over de tijd blijkt dat het aantal minderjarigen berecht volgens het jeugdstrafrecht in alle instroomjaren zeer laag ligt.¹⁹

Vervolgens hebben we een vergelijking op zaakniveau gemaakt. Bij alle zaken in de OBJD waarin men in hoger beroep is gegaan, is een parketnummer in eerste aanleg gezocht zodat een vergelijking kan worden gemaakt tussen de zaken die volgens het RAC-min tot zaken van minderjarigen berecht volgens het volwassenenstrafrecht behoren en die volgens de OBJD tot de zaken van minderjarigen berecht volgens het volwassenenstrafrecht behoren.

Er is eerst gekeken of de geselecteerde parketnummers in het RAC-min überhaupt in de OBJD voorkomen en andersom. Het gaat er bij deze check nog niet om of een zaak geselecteerd wordt volgens de criteria van het adolescentenstrafrecht, maar of we de geselecteerde zaken van de ene databron kunnen koppelen aan de andere databron. Als dit niet het geval is dan heeft het namelijk weinig zin om een vergelijking te gaan maken tussen zaken uit het RAC-min en de OBJD. Echter, alle zaken in een van de beide registratiesystemen worden ook in het andere registratiesysteem teruggevonden en dus kunnen beide systemen met elkaar vergeleken worden.

Vervolgens is gekeken naar de overlap in de selectie minderjarigen berecht volgens volwassenenstrafrecht in het RAC-min en de OBJD. In totaal worden tien parketnummers zowel in het RAC-min en de OBJD geselecteerd (zie figuur 1). Van het totaal in het RAC-min geselecteerde zaken van minderjarigen berecht volgens het jeugdstrafrecht ($N=23$) wordt 43,5% dus ook in de OBJD geselecteerd. De overige dertien zaken komen vanwege diverse redenen (er wordt niet voldaan aan het leeftijdscriterium omdat een andere geboortedatum of pleegdatum geregistreerd staat, de zaak is nog niet onherroepelijk afgedaan door de rechter, de zaak is afgedaan in hoger beroep en bij deze zaak is ook een andere zaak gevoegd) niet in de selectie op basis van de OBJD voor. Andersom is ook het geval, een substantieel deel van de zaken die in de OBJD werden geselecteerd als een zaak waarin (vermoedelijk) een minderjarige werd berecht volgens het volwassenenstrafrecht behoren niet tot

¹⁹ De aantallen per instroomjaar liggen dermate laag dat we hier niet over rapporteren.

de selectie in het RAC-min. Van de 33 zaken die in de OBJD werden geselecteerd, zijn 23 zaken niet in het RAC-min geselecteerd (70%). Ook hiervoor geldt dat er verschillende redenen zijn aan te wijzen waarom zaken niet in de selectie voorkomen: er is volgens het RAC-min sprake van een kantonzaak, er wordt niet voldaan aan het leeftijdscriterium omdat een andere geboortedatum of pleegdatum staat geregistreerd of er is sprake van een hoger beroepszaak waarin mogelijk voor een andere afdoening werd gekozen dan in de zaak in eerste aanleg die in het RAC-min geregistreerd staat.

Figuur 1 Vergelijking parketnummers van zaken in het RAC-min en OBJD-selectie minderjarigen berecht volgens het volwassenenstrafrecht

3.2 Resumé

We concluderen uit de beperkte mate van overlap tussen de selectie van minderjarigen berecht volgens het volwassenenstrafrecht het RAC-min en de OBJD dat er grote twijfels zijn of op basis van de gebruikte indicatoren valide en betrouwbaar zaken van minderjarigen berecht volgens het volwassenenstrafrecht geselecteerd kunnen worden. Een validiteitsonderzoek zou moeten uitwijzen of dit op basis van één van de registratiesystemen wel mogelijk is. De gevonden aantallen zijn echter zodanig klein dat een recidivemeting onder minderjarigen berecht volgens het volwassenenstrafrecht sowieso *niet haalbaar* is.

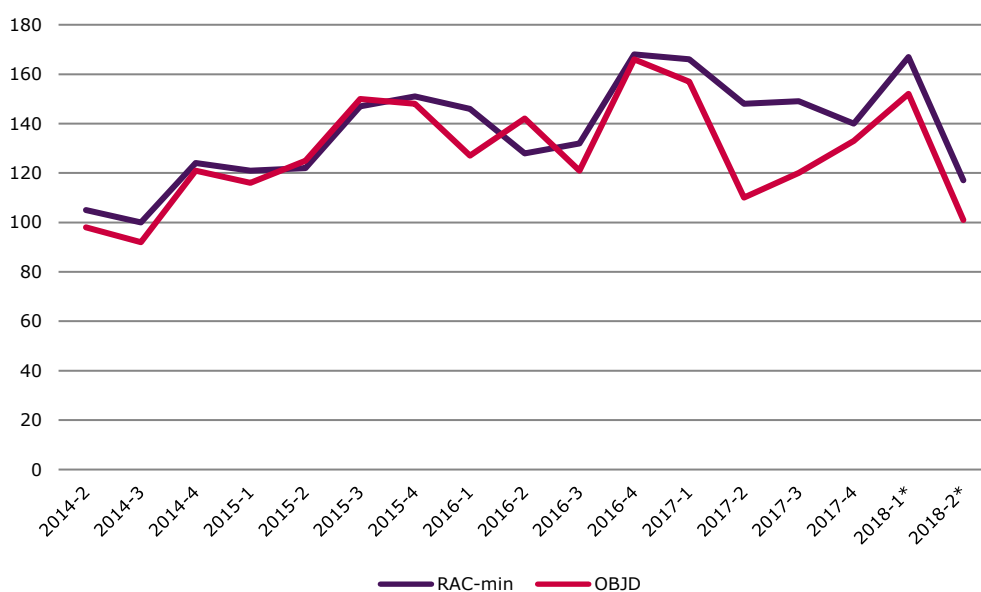
4 Zaken van jongvolwassenen berecht volgens jeugdstrafrecht

In dit hoofdstuk kijken we naar de selectie van zaken waarin vermoedelijk artikel 77c lid 1 Sr. werd toegepast. In de eerste paragraaf beschrijven we de mate van overeenstemming tussen zaken die in het RAC-min en de OBJD geselecteerd worden als zaken van jongvolwassenen berecht volgens jeugdstrafrecht. In paragraaf 4.2 kijken we waarom zaken alleen in de selectie van het RAC-min voorkomen. Daarna wordt in paragraaf 4.3 beschreven waarom zaken alleen in de OBJD geselecteerd worden. Tot slot wordt in paragraaf 4.4 een overzicht gegeven van de bevindingen en ingegaan op de haalbaarheid van de recidivemeting.

4.1 Mate van overeenstemming selectie zaken in het RAC-min en de OBJD

In het RAC-min worden vanaf het tweede kwartaal van 2014 tot halverwege 2018 2.331 zaken van jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht geselecteerd. In de OBJD worden vanaf het tweede kwartaal van 2014 tot halverwege 2018 2.179 zaken van jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht geselecteerd. Het aantal zaken waarbij vermoedelijk artikel 77c lid 1 Sr. werd toegepast komt dus redelijk overeen in de beide registratiesystemen. Ook als gekeken wordt naar de verdeling van het aantal ASR-zaken over de tijd lijken de aantallen redelijk overeen te komen (zie figuur 2). Alleen in het tweede en derde kwartaal van 2017 lijken er substantieel meer zaken waarin (vermoedelijk) artikel 77c lid 1 Sr. is toegepast in het RAC-min geselecteerd te worden dan in de OBJD.

Figuur 2 Aantal zaken waarin jongvolwassenen worden berecht volgens het jeugdstrafrecht per instroomkwartaal

* de cijfers van de laatste twee kwartalen zijn voorlopig omdat de data waarschijnlijk nog incompleet zijn.

Om er zeker van te zijn dat in het RAC-min en de OBJD dezelfde zaken worden geselecteerd dient er echter een vergelijking op zaakniveau te worden gemaakt. Bij alle zaken in de OBJD waarin men in hoger beroep is gegaan, is een parketnummer in eerste aanleg gezocht zodat een vergelijking kan worden gemaakt tussen de zaken die volgens het RAC-min tot zaken van jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht behoren en die volgens de OBJD tot de zaken van jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht behoren.

Er is eerst gecheckt of de in het RAC-min geselecteerde parketnummers überhaupt in de OBJD voorkomen en andersom. Dit bleek het geval te zijn. Vervolgens is gekeken naar de overlap in de selectie jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht in het RAC-min en de OBJD. In totaal worden 2.017 parketnummers zowel in het RAC-min en de OBJD geselecteerd (zie figuur 3). Van het totaal in het RAC-min geselecteerde zaken van jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht ($N=2.331$) wordt 86% dus ook in de OBJD geselecteerd. Grotendeels worden in het RAC-min en de OBJD dus dezelfde zaken geselecteerd als zijnde een zaak waarin (vermoedelijk) artikel 77c lid 1 Sr. werd toegepast. Het komt echter ook voor dat zaken alleen in het RAC-min worden geselecteerd, 314 van de 2.331 in het RAC-min geselecteerde zaken komt niet in de OBJD-selectie voor (14%). Andersom is ook het geval, dan worden er zaken in de OBJD geselecteerd die niet in het RAC-min werden geselecteerd. Van de 2.179 zaken die in de OBJD werden geselecteerd, zijn er 162 niet in het RAC-min geselecteerd (7%). Ondanks dat er sprake is van een substantiele overlap tussen de selecties uit het RAC-min en de OBJD zijn er dus ook verschillen gebleken. In de volgende paragrafen gaan we verder in op de gevonden verschillen om deze beter te kunnen duiden.

Figuur 3 Vergelijking parketnummers van zaken in het RAC-min en OBJD-selectie jongvolwassenen berecht volgens jeugdstrafrecht

4.2 Zaken in RAC-min selectie die niet in de OBJD-selectie voorkomen

We gaan in deze paragraaf na waarom zaken wel in het RAC-min zijn geselecteerd en niet in de OBJD. In totaal worden 314 van de 2.331 (14%) in het RAC-min geselecteerde zaken niet in de OBJD geselecteerd. Aan de hand van de criteria waarmee de zaken in de OBJD worden geselecteerd, wordt nagelopen waarom een zaak die wel in de selectie van het RAC-min voorkwam niet in de OBJD is geselecteerd. Zodra aan één van de criteria niet is voldaan dan wordt vervolgens niet meer gecheckt of aan de andere criteria wordt voldaan. Bijvoorbeeld, als de geboortedatum onbekend is dan wordt daarna niet meer naar de andere criteria gekeken. Bij het nalopen van de criteria maken we een onderscheid tussen zaken die zijn afgedaan in eerste aanleg en in hoger beroep. In het RAC-min wordt alleen de afdoening van de zaak

in eerste aanleg genoteerd. Het is mogelijk dat in hoger beroep bij deze zaken voor een andere afdoening wordt gekozen. De verschillen tussen het RAC-min en de OBJD bij hoger beroepszaken worden bij bepaalde criteria dus anders geduid dan de verschillen die gevonden worden bij zaken in eerste aanleg. Het resultaat staat weergegeven in tabel 1.

Tabel 1 Zaken in RAC-min selectie die niet in de OBJD-selectie voorkomen

	Zaken in eerste aanleg	Hoger- beroepszaken	Totaal
Voorselectie			
Geen geboortedatum geregistreerd in OBJD	6	1	7
Geen pleegdatum bekend in OBJD	3	9	12
Zaak niet behandeld door rechter volgens OBJD	4	0	4
Zaak nog niet afgedaan volgens OBJD	71	66	137
Zaak niet afgedaan met een geldige afdoening volgens OBJD	20	28	48
ASR voorwaarden			
Niet voldaan aan leeftijds criterium: verschil geboortedatum in OBJD en het RAC-min	0	0	0
Niet voldaan aan leeftijds criterium: verschil pleegdatum in OBJD en het RAC-min	21	2	23
In OBJD geen indicatie jeugdstrafrecht, in het RAC-min wel	20	30	50
In OBJD geen indicatie jeugdsanctie, in het RAC-min wel	4	17	21
In OBJD geen indicatie jeugdstrafrecht en jeugdsanctie in het RAC-min beide wel	0	12	12
Totaal	149	165	314

Een deel van de zaken die ontbreken in de OBJD-selectie blijkt niet te zijn opgenomen in de voorselectie. Bij zeven zaken is dit het geval omdat er sprake blijkt te zijn van een missende geboortedatum in de OBJD. Een nadere analyse van de geboortedata die bij deze zaken in het RAC-min staat, laat zien dat in het RAC-min in deze gevallen altijd '1-januari-geboortjaar' is ingevuld. Oftewel ook in het RAC-min lijkt de precieze geboortedatum te ontbreken. Verder blijkt er in twaalf gevallen geen pleegdatum bekend te zijn in de OBJD. Dit zien we vooral terug bij zaken waarbij men in hoger beroep is gegaan. In het RAC-min is bij deze zaken wel een pleegdatum ingevuld. Het is niet bekend waarom bij deze zaken de pleegdatum in de OBJD ontbreekt. Voorts zijn er vier zaken waarbij in de OBJD een OM-afdoening is geregistreerd, terwijl volgens het RAC-min sprake is van een afdoening door de rechter. Een groot aantal zaken ($N=137$) is niet in de OBJD geselecteerd omdat de indicator 'INDAFGD' aangeeft dat er nog geen sprake is van een onherroepelijke uitspraak van de rechter.²⁰ Dit verschil was van tevoren verwacht indien het vrij recente zaken betrof of zaken die in hoger beroep worden behandeld. Echter, tegen de verwachting in blijken er ook relatief veel zaken te zijn die geregistreerd staan als niet onherroepelijk afgedaan terwijl ze een niet recente registratiedatum hebben en alleen in eerste aanleg zijn behandeld ($N=71$). Nadere analyse toont aan dat er bij een substantieel aantal van deze zaken waarschijnlijk sprake is van een registratiefout. Bij ruim de helft van deze zaken staat namelijk - ondanks dat de variabele 'INDAFGD' aangeeft dat de zaak nog niet onherroepelijk is afgedaan - wel een datum onherroepelijk afgedaan geregistreerd.

²⁰ Dit is grotendeels de verklaring voor het verschil in het aantal geselecteerde zaken in het RAC-min en de OBJD in het tweede en derde kwartaal van 2017 (zie figuur 2).

Deze potentiële fout wordt nader onderzocht en indien het een registratiefout blijkt te betreffen zal dit aangepast worden in de betreffende tabellen. In het huidige onderzoek kunnen de zaken die als niet afgedaan zijn geregistreerd, maar waarbij wel een datum onherroepelijk bekend is, echter nog niet worden meegenomen. Tot slot zijn er 48 zaken niet in de voorselectie opgenomen omdat er geen geldige afdoening in de OBJD geregistreerd staat. In het geval van een hoger beroepszaak kan dit betekenen dat in hoger beroep gekozen is voor een vrijspraak of ontslag van alle rechtsvervolgning terwijl de zaak in eerste aanleg een andere afdoening kreeg. Vervolgens zijn er ook zaken die wel in de voorselectie waren opgenomen maar waarbij volgens de OBJD niet voldaan wordt aan de criteria van een zaak waarin vermoedelijk artikel 77c lid 1 Sr. werd toegepast. Dit kwam bijvoorbeeld door een verschil in de geregistreerde minimale pleegdatum. In 23 gevallen verschilde de geregistreerde pleegdatum in de OBJD en het RAC-min waardoor er volgens de OBJD niet voldaan werd aan het criterium dat alle feiten zijn gepleegd op het moment dat de dader 18 tot 23 jaar was en volgens het RAC-min wel. Wat betreft de indicatoren jeugdstrafrecht en jeugdsanctie zijn ook verschillen gebleken tussen de OBJD en het RAC-min. Deze verschillen werden verwacht wanneer het hoger beroepszaken betreffen. In deze zaken is het immers mogelijk dat de rechter in hoger beroep tot een andere beslissing is gekomen. Er zijn echter ook 24 zaken in eerste aanleg waarbij geen indicatie jeugdsanctie en/of indicatie jeugdstrafrecht in de OBJD staat geregistreerd terwijl in het RAC-min ten minste één van beide indicatoren wel op 'ja' staat. In paragraaf 4.4 wordt meer duiding gegeven aan de gevonden verschillen.

4.3 Zaken in OBJD-selectie die niet in RAC-min selectie voorkomen

We hebben ook gekeken waarom zaken wel in de OBJD werden geselecteerd en niet in het RAC-min. In totaal worden 162 zaken alleen in de OBJD geselecteerd en niet in het RAC-min. Gerelateerd aan het totale aantal zaken dat in de OBJD werd geselecteerd ($N=2.179$) is dit 7%. Aan de hand van de criteria waarmee de zaken in het RAC-min zijn geselecteerd, wordt nagelopen waarom een zaak niet in de selectie van het RAC-min wordt opgenomen. Zodra aan één van de voorwaarden niet is voldaan dan wordt vervolgens niet meer gecheckt of aan de andere voorwaarden wordt voldaan. Net zoals in de vorige paragraaf maken we een onderscheid tussen zaken die afgedaan zijn in eerste aanleg en zaken die afgedaan zijn in hoger beroep. De resultaten staan weergegeven in tabel 2.

Tabel 2 Zaken in de OBJD-selectie die niet in de RAC-min selectie voorkomen

	Zaken in eerste aanleg	Hoger-beroepszaken	Totaal
<i>Voorselectie</i>			
Ongeldige pleegdatum	2	0	2
Zaak niet afgedaan met geldige afdoening	3	3	6
<i>ASR voorwaarden</i>			
Niet voldaan aan leeftijdscriterium: verschil geboortedatum in OBJD en het RAC-min	19	1	20
Niet voldaan aan leeftijdscriterium: verschil pleegdatum in OBJD en het RAC-min	25	13	38
In het RAC-min geen indicatie jeugdstrafrecht, in OBJD wel	3	9	11
In het RAC-min geen indicatie jeugdsanctie, in OBJD wel	46	28	74
In het RAC-min geen indicatie jeugdstrafrecht en jeugdsanctie, in OBJD beide wel	0	10	10
Totaal	98	64	162

Een klein deel van de zaken die in de OBJD zijn geselecteerd kwam niet voor in de voorselectie van het RAC-min. Dit betrof onder andere twee zaken waarbij geen geldige pleegdatum in het RAC-min was geregistreerd. In één van deze twee zaken was in plaats van de pleegdatum de geboortedatum van de persoon ingevuld en in de andere zaak lag de eerste pleegdatum zestien jaar eerder dan de pleegdatum van een ander feit in dezelfde zaak. Verder staat er bij zes in de OBJD geselecteerde zaken geen geldige afdoening in het RAC-min geregistreerd. Voor de zaken in hoger beroep geldt dat in eerste aanleg wellicht geen geldige afdoening is opgelegd terwijl hiervan in hoger beroep wel sprake kan zijn.

Het merendeel van de zaken die niet in de selectie van het RAC-min werden opgenomen, bleven buiten de selectie vanwege de criteria waarmee werd bepaald of vermoedelijk artikel 77c lid 1 Sr. werd toegepast. In twintig gevallen blijkt de geregistreerde geboortedatum in de OBJD en het RAC-min te verschillen. In 38 gevallen blijkt de geregistreerde pleegdatum in de OBJD en het RAC-min te verschillen. Hierdoor is volgens gegevens in het RAC-min geen sprake van een jongvolwassene, terwijl volgens de gegevens in de OBJD dit wel het geval is. Verder blijken de indicatoren jeugdstrafrecht en jeugdsanctie tussen de OBJD en het RAC-min te verschillen. Bij elf zaken in de OBJD staat geregistreerd dat sprake is van jeugdstrafrecht terwijl in het RAC-min dezelfde indicator niet aangeeft dat sprake is van jeugdstrafrecht. Wat betreft de indicator jeugdsanctie zien we bij 74 zaken dat volgens de OBJD sprake is van een opgelegde jeugdsanctie en volgens het RAC-min niet. Bij tien hoger beroepszaken uit de OBJD wordt op basis van beide indicatoren (jeugdstrafrecht en jeugdsanctie) geoordeeld dat sprake is van toepassing van een artikel 77c lid 1 Sr. zaak terwijl in het RAC-min geen van de indicatoren op het jeugdstrafrecht duidt. Verschillen op de indicatoren jeugdstrafrecht en jeugdsanctie werden verwacht wanneer het hoger beroepszaken betreffen. In deze zaken is het immers mogelijk dat de rechter in hoger beroep tot een andere beslissing is gekomen. Er zijn echter ook 49 zaken in eerste aanleg waarbij wel een indicatie jeugdsanctie of indicatie jeugdstrafrecht in de OBJD staat geregistreerd terwijl dat niet het geval is in het RAC-min. In het volgende hoofdstuk wordt meer duiding gegeven aan de gevonden verschillen.

4.4 Resumé

In dit hoofdstuk is gekeken naar de overeenstemming tussen het RAC-min en de OBJD wat betreft de selectie van zaken waarin vermoedelijk artikel 77c lid 1 Sr. is toegepast. Het uiteindelijke doel van deze vergelijking is om een inschatting te geven in hoeverre jongvolwassenen die zijn berecht volgens het jeugdstrafrecht te identificeren zijn in de OBJD. Alleen als deze selectie als voldoende betrouwbaar wordt ingeschat dan zal in hoofdstuk 5 een standaard recidivemeting op basis van de OBJD plaatsvinden.

Uit de resultaten blijkt dat 2.017 van de 2.331 (86%) in het RAC-min geselecteerde zaken ook in de OBJD worden geselecteerd. Van de 314 zaken (14%) die wel in het RAC-min maar niet in de OBJD zijn geselecteerd, hebben we een inschatting gemaakt in hoeverre dit terecht/onterecht wordt geacht²¹:

²¹ Zie 4.4.1 voor meer toelichting over deze inschatting.

- Van 154 zaken (7%) wordt aangenomen dat deze ten onrechte niet in de OBJD zijn geselecteerd.
- Van 87 zaken (4%) die ontbreken in de OBJD-selectie wordt aangenomen dat dit een verbetering betreft.
- Van de overige 73 zaken (3%) kan (nog) niet worden geoordeeld of ze tot de artikel 77c lid 1 Sr. zaken behoren omdat deze in hoger beroep nog niet onherroepelijk zijn afgedaan of omdat geen volledige geboortedatum geregistreerd staat.

Van de 2.179 zaken die in de OBJD werden geselecteerd zijn er 162 zaken (7%) die niet in het RAC-min werden geselecteerd. Ook van deze zaken hebben we een inschatting gemaakt in hoeverre dit terecht of onterecht wordt geacht²²:

- Van 90 zaken (4%) nemen we aan dat deze onterecht in de OBJD geselecteerd worden.
- Van 70 zaken (3%) die wel in de OBJD werden geselecteerd maar niet in het RAC-min nemen we aan dat dit een verbetering betreft.
- Van de overige 2 zaken kan niet worden beoordeeld of ze tot de artikel 77c lid 1 Sr. zaken behoren omdat geen geldige pleegdatum in het RAC-min stond geregistreerd.

De hoge mate van overlap tussen zaken die in het RAC-min en de OBJD zijn geselecteerd en het relatief kleine aantal zaken waarbij ingeschat wordt dat de selectie in de OBJD fouten bevat, leiden er gezamenlijk toe dat we concluderen dat het mogelijk is om zaken van jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht in de OBJD te selecteren en dat een recidivemeting onder jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht *haalbaar* wordt geacht.²³

4.4.1 *Toelichting terecht of onterecht niet geselecteerd in OBJD terwijl zaak wel in selectie van het RAC-min voorkomt*

Het is lastig om in te schatten welke zaken die in het RAC-min werden geselecteerd ten onrechte niet in de selectie van de OBJD voorkomen. Daarvoor zou eigenlijk in de bijbehorende vonnissen en arresten moeten worden nagezocht of het een zaak betreft waarin artikel 77c lid 1 werd toegepast. In deze haalbaarheidsstudie wordt aangenomen dat, wat betreft de zaken die in eerste aanleg zijn afgedaan, de gegevens in het RAC-min kloppen. In een eerder validatieonderzoek is namelijk gebleken dat bij 95% van de destijds in het RAC-min geselecteerde zaken daadwerkelijk artikel 77c lid 1 Sr. was toegepast (Barendregt et al., 2016). Bij zaken waar gegevens in de OBJD missen wordt er ook vanuit gegaan dat dit fouten betreffen.²⁴ Van de volgende zaken wordt aangenomen dat ze ten onrechte niet opgenomen zijn in de OBJD-selectie:

²² Zie 4.4.2 voor meer toelichting over deze inschatting.

²³ Het is voor toekomstige recidivemetingen wel van belang om na te gaan of de registratiefout die betrekking heeft op niet afgeronde zaken (zie paragraaf 4.2) en die met name tot gevolg heeft dat in 2017 minder zaken worden geselecteerd, verholpen is.

²⁴ Uitgezonderd zaken waarbij geen geboortedatum in de OBJD stond geregistreerd omdat in het RAC-min deze geboortedata ook niet precies bekend bleken te zijn en er in dat geval minder nauwkeurig kan worden bepaald of er inderdaad sprake is van een jongvolwassene.

- zaken in eerste aanleg en hoger beroepszaken met een onbekende pleegdatum ($N=12$);
- zaken in eerste aanleg niet behandeld door de rechter terwijl de zaak volgens het RAC-min wel is behandeld door de rechter ($N=4$);
- zaken in eerste aanleg die nog niet onherroepelijk zijn afgedaan ($N=71$);
- zaken in eerste aanleg die niet zijn afgedaan met een geldige afdoening en waarbij in het RAC-min wel een geldige afdoening staat geregistreerd ($N=20$);
- zaken in eerste aanleg en hoger beroepszaken waarbij de pleegdatum verschilt tussen het RAC-min en de OBJD ($N=23$);
- zaken in eerste aanleg zonder indicatie jeugdstrafrecht terwijl deze zaken in het RAC-min wel een indicatie jeugdstrafrecht hebben ($N=20$);
- zaken in eerste aanleg zonder indicatie jeugdsanctie terwijl deze zaken in het RAC-min wel een indicatie jeugdsanctie hebben ($N=4$).

In totaal gaat het om 154 zaken waarvan we aannemen dat deze ten onrechte niet in de OBJD geselecteerd worden. Dit is 7% van het totale aantal zaken dat in het RAC-min werd geselecteerd ($N=2.331$).

Bij de zaken die zijn afgedaan in hoger beroep wordt aangenomen dat de selectie in de OBJD overwegend beter is. In het RAC-min worden immers slechts de uitspraken in eerste aanleg opgenomen die in hoger beroep gewijzigd kan zijn. Bij deze verschillen wordt aangenomen dat er sprake is van een betere selectie in de OBJD:

- zaken in hoger beroep die niet zijn afgedaan met een geldige afdoening en waarbij in het RAC-min wel een geldige afdoening staat geregistreerd ($N=28$);
- zaken in hoger beroep zonder indicatie jeugdstrafrecht en jeugdsanctie waarbij in het RAC-min de indicator jeugdstrafrecht en/of jeugdsanctie wel op 'ja' staat ($N=59$).

Het gaat in totaal om 87 zaken in de OBJD-selectie waarbij we aannemen dat sprake is van een verbetering ten opzichte van de selectie in het RAC-min. Dit is 4% op basis van $N=2.331$. Dit aantal kan overigens nog toenemen als de 66 hoger beroepszaken waarbij nog geen onherroepelijk uitspraak is gedaan, worden afgedaan.

4.4.2 *Toelichting terecht of onterecht wel geselecteerd in OBJD terwijl zaak niet in RAC-min selectie voorkomt*

Met de huidige onderzoeksmethode kan niet met zekerheid worden aangegeven welke zaken die niet in het RAC-min werden geselecteerd ten onrechte wel in de selectie van de OBJD voorkomen. Omdat de selectie van artikel 77c lid 1 Sr. zaken in het RAC-min in eerder onderzoek gevalideerd is en dat bij de OBJD niet het geval is, wordt aangenomen dat de selectie van zaken in eerste aanleg waarin artikel 77c lid 1. Sr is toegepast in het RAC-min de juiste is. Hieruit volgt dat van de volgende zaken aangenomen wordt dat ze ten onrechte in de selectie van de OBJD zijn opgenomen:

- zaken in eerste aanleg die niet zijn afgedaan met een geldige afdoening volgens het RAC-min ($N=3$);
- zaken in eerste aanleg en hoger beroepszaken waarbij de pleegdatum verschilt tussen het RAC-min en de OBJD ($N=38$);
- zaken in eerste aanleg die geen indicatie jeugdstrafrecht in het RAC-min hebben ($N=3$);

- zaken in eerste aanleg die geen indicatie jeugdsanctie in het RAC-min hebben ($N=46$).

In totaal gaat het dan om negentig zaken waarvan we aannemen dat deze ten onrechte in de OBJD geselecteerd worden. Dit is 4% van het totale aantal zaken dat in de OBJD werd geselecteerd ($N=2.179$).

Bij de zaken die zijn afgedaan in hoger beroep wordt aangenomen dat de selectie in de OBJD overwegend beter is. In het RAC-min worden immers slechts de uitspraken in eerste aanleg opgenomen die in hoger beroep gewijzigd kunnen zijn. Verder wordt verwacht dat de geboortedatum beter in de OBJD staat geregistreerd omdat dit registratiesysteem - in tegenstelling tot het RAC-min - op persoonsniveau is geordend en eventuele registratiefouten in de geboortedatum bij een specifieke zaak dan makkelijker worden ontdekt. Van volgende zaken wordt aangenomen dat er sprake is van een betere selectie in de OBJD:

- zaken in eerste aanleg en hoger beroep waarbij de geboortedatum in de OBJD verschilt van de geboortedatum geregistreerd in het RAC-min ($N=20$);
- zaken in hoger beroep die zijn afgedaan met een geldige afdoening en waarbij in het RAC-min geen geldige afdoening staat geregistreerd ($N=3$);
- zaken in hoger beroep zonder indicatie jeugdstrafrecht en jeugdsanctie waarbij in het RAC-min de indicator jeugdstrafrecht en/of jeugdsanctie wel op 'ja' staat ($N=47$).

Het gaat in totaal om zeventig zaken waarbij we aannemen dat de selectie in de OBJD is verbeterd ten opzichte van de selectie in het RAC-min. Dit is 3% op basis van $N=2.179$.

5 Recidive

In dit hoofdstuk gaan we in op de recidive van jongvolwassenen veroordeeld volgens het jeugdstrafrecht.²⁵ In de eerste paragraaf gaan we kort in op de wijze waarop de recidivemeting is uitgevoerd. In de tweede paragraaf volgt een beschrijving van de achtergrondkenmerken van de onderzoeksgroep en wordt ingegaan op de recidive.

5.1 Methode

In dit hoofdstuk wordt de recidive gemeten van jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht. De groep jongvolwassenen veroordeeld volgens het jeugdstrafrecht worden geselecteerd in de OBJD zoals beschreven in paragraaf 2.2. Echter, voor het recidiveonderzoek komen er nog twee aanvullende eisen bij. De eerste eis is dat de geselecteerde personen ten tijde van het plegen van *alle* strafbare feiten in de strafzaak, exclusief vrijgesproken feiten, technisch geseponeerde feiten en feiten die met een technische uitspraak zijn afgedaan, 18 tot en met 22 jaar oud waren. De tweede eis is dat *één* persoon slechts *één* zaak per jaar mag hebben. Dit betekent dat de *eerst ingeschreven* zaak gekozen wordt als uitgangzaak bij het berekenen van recidive.

Voor het berekenen van de recidive wordt de standaardwerkwijze van de recidivemonitor gevolgd (Wartna, Blom en Tollenaar, 2011). Dit betekent dat recidive is bepaald op basis van gegevens uit de OBJD en is geoperationaliseerd als 'een delict dat leidt tot een nieuwe strafzaak'. Strafzaken die zijn geëindigd in een schuldigverklaring door de rechter of die zijn afgedaan door het OM (inclusief beleidssepts, maar exclusief vrijspraken, technische septs en andere technische beslissingen) én zaken die nog niet (onherroepelijk) zijn afgedaan, tellen mee. De (hoger beroep) strafzaken zonder onherroepelijk vonnis worden ook meegeteld, omdat meer dan 85% van de strafrechtelijke vervolgingen eindigt in een geldige afdoening (Choenni, van den Braak en Platenburg, 2019, p. 58). De startdatum van de recidivemeting is de inschrijfdatum van de uitgangzaak (de strafzaak die leidt tot een veroordeling volgens het jeugdstrafrecht). Het tijdstip van recidive is de minimale pleegdatum in de eerste strafzaak na de start van de recidivemeting. In dit onderzoek zijn van de onderzoeksgroep (veroordeeld tussen 1 april 2014 en 31 december 2016) gegevens uit de OBJD geëxtraheerd tot en met juli 2019. Middels survivalanalyse wordt ingegaan op de recidiveprevalentie tot drie jaar na de uitgangzaak.

Er wordt in dit onderzoek gekeken naar de algemene, ernstige, zeer ernstige en speciale recidiveprevalentie. De algemene recidiveprevalentie houdt het percentage personen met een nieuwe strafzaak in, ongeacht de aard en ernst van de gepleegde delicten in de zaak. De ernstige recidive betreft een nieuwe strafzaak waarin minimaal één delict voorkomt naar aanleiding van een wetsartikel waarvoor voorlopige hechtenis kan worden opgelegd of waarbij sprake is van een maximale strafdreiging van vier jaar of hoger. Bij zeer ernstige recidive gaat het om een strafzaak waarin

²⁵ Uit hoofdstuk 3 is gebleken dat onduidelijk is of de groep minderjarigen veroordeeld volgens het volwassenenstrafrecht valide en betrouwbaar kan worden geselecteerd. Bovendien zijn de onderzoeksantallen dusdanig klein dat de recidive niet betrouwbaar berekend kan worden. In dit hoofdstuk wordt daarom niet ingegaan op de recidive van minderjarigen veroordeeld volgens het volwassenenstrafrecht.

minimaal één delict voorkomt naar aanleiding van een wetsartikel met een maximale strafdreiging van acht jaar of hoger. Speciale recidive is gedefinieerd als het voorkomen van een nieuwe strafzaak met een delictsoort die ook voorkwam in de uitgangszaak. In dit onderzoek wordt gekeken naar de speciale recidive wat betreft geweld, zeden, vermogen met geweld, vermogen zonder geweld, vernieling en openbare orde, verkeer en Opiumwetsdelicten.

De algemene recidiveprevalentie onder jongvolwassenen veroordeeld volgens het jeugdstrafrecht wordt in het huidige onderzoek afgezet tegen de algemene recidiveprevalentie van alle jongvolwassenen met strafzaken in 2014 tot en met 2016.²⁶ De referentiegroep wordt op dezelfde wijze samengesteld als de groep jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht, met als verschil dat de referentiegroep zowel bestaat uit jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht als jongvolwassenen berecht volgens het volwassenenstrafrecht.²⁷

5.2 Resultaten

Allereerst bespreken we de aantallen jongvolwassenen die berecht zijn volgens het jeugdstrafrecht in de periode 2014 tot en met 2016. Vervolgens beschrijven we de achtergrondkenmerken van deze cohorten en gaan we in op de algemene recidiveprevalentie. Tot slot beschrijven we de tweejarige ernstige, zeer ernstige en speciale recidiveprevalentie van het meest recente cohort (2016).

5.2.1 Aantallen jongvolwassenen veroordeeld volgens het jeugdstrafrecht

In tabel 3 staan de aantallen jongvolwassenen veroordeeld volgens het jeugdstrafrecht (N_{JSR}) vermeld. Het totale aantal jongvolwassenen dat per instroomjaar werd veroordeeld is ook in de tabel opgenomen (N_{Totaal}), evenals het aandeel van de JSR-groep ten opzichte van alle jongvolwassenen. De JSR-groep lijkt over de tijd toegenomen, hoewel bedacht moet worden dat cohort 2014 alleen de zaken ingeschreven vanaf april bevat. Uit de tabel blijkt verder dat het aandeel van de JSR-groep over de tijd is toegenomen. Procentueel stijgt het aandeel van de JSR-groep op het totale aantal jongvolwassenen over de tijd van 3,9 naar 5,5%.

Tabel 3 Aantal jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht versus aantal jongvolwassenen in totaal per cohort

	2014*	2015	2016
N_{JSR}	128	408	479
N_{Totaal}	3.263	8.195	8.727
% van totaal met JSR	3,9	4,9	5,5

Noot: N =aantal personen, * vanaf 1 april 2014.

²⁶ Ook voor deze groep geldt de eis dat één persoon slechts één zaak per jaar mag hebben. Door het samennemen van drie cohorten is het echter wel mogelijk dat één persoon meerdere keren is opgenomen in de referentiegroep.

²⁷ De totale groep jongvolwassenen met strafzaken bestaat dus, net zoals de groep jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht, alleen uit personen die veroordeeld zijn door de rechter.

5.2.2 Beschrijving achtergrondkenmerken jongvolwassenen veroordeeld volgens het jeugdstrafrecht

In deze paragraaf worden de demografische kenmerken en kenmerken van de criminale carrière van de JSR-groep per cohort beschreven en afgezet tegen dezelfde kenmerken van de referentiegroep (alle jongvolwassenen met zaken in 2014-2016). De cijfers staan weergegeven in tabel 4. Uit tabel 4 blijkt dat het merendeel van de JSR-groep uit mannen bestaat. Verder blijkt dat het merendeel van de JSR-groep 18 of 19 jaar is ten tijde van de inschrijving van de strafzaak.

Vooraf in cohort 2014 is een groot gedeelte van de JSR-groep 18 of 19 jaar oud bij inschrijving van de strafzaak. De leeftijdsverdeling van de JSR-groep verschilt sterk van de totale groep jongvolwassenen. Zo is het percentage 18/19-jarigen veel hoger onder de JSR-groep. De leeftijdsverdeling onder de totale groep jongvolwassenen is bovendien meer gelijkmatig verdeeld over de volledige range van 18 tot 23 jaar. Met andere woorden, het lijkt erop dat het jeugdstrafrecht vooral toegepast wordt bij relatief jonge jongvolwassenen daders. Een blik op het geboorteland laat zien dat de JSR-groep relatief vaak geboren is in Nederland en minder vaak in overig Westerse landen. Het type delict van de uitgangszaak²⁸ met de zwaarste strafdreiging van de JSR-groep betreft meestal een vermogensdelict met geweld, een geweldsdelict of vermogensdelict.

De verdeling van de zwaarste sanctie in de zaak (de variabele 'afdoening') laat zien dat de JSR-groep vooral korte vrijheidsstraffen en werkstraffen kregen opgelegd. In verhouding krijgt de JSR-groep meer korte vrijheidsstraffen opgelegd dan de totale groep jongvolwassenen. De totale groep jongvolwassenen krijgt juist in verhouding veel vaker een boete opgelegd. Uit de variabele 'aantal eerdere strafzaken' valt op te maken dat een groot deel van de JSR-groep al een eerdere strafzaak heeft. Het JSR cohort 2014 heeft gemiddeld 4 eerdere delicten gepleegd en het JSR cohort 2016 gemiddeld 3,4 eerdere delicten. In vergelijking met het totale aantal jongvolwassenen bestaat de JSR-groep uit relatief weinig *first offenders*. Het aandeel van *first offenders* binnen de JSR-groep neemt wel iets toe over de tijd. Ten slotte laat de leeftijd van de 1^e strafzaak zien dat zich onder de JSR-groep in verhouding relatief veel 'vroeg starters' bevinden. Het aandeel vroeg starters neemt over de tijd af in de JSR-groep. De gemiddelde leeftijd ten tijde van de eerste strafzaak van alle JSR cohorten is lager dan van de totale groep jongvolwassenen.

Als de JSR-groep wordt afgezet tegen de totale groep jongvolwassenen valt op dat qua achtergrondkenmerken de JSR-groep een duidelijk recidivegevoeliger groep is: zij zijn jonger, minder vaak *first offender* en zijn op jongere leeftijd gestart dan jongvolwassenen daders in het algemeen. Ook uit het eerder verrichte onderzoek naar de kenmerken van de groep jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht blijkt dat deze groep bestaat uit relatief veel jongvolwassenen daders van ernstige delicten, jongvolwassenen met een licht verstandelijke beperking (LVB) en jongvolwassenen daders waarbij sprake is van (meervoudige) achtergrondproblematiek (Prop et al., 2018). Op grond van de gevonden verschillen en het eerdere onderzoek is dus een hogere recidive te verwachten onder de JSR-groep dan onder de referentiegroep bestaande uit alle jongvolwassenen.

28 De zaak die de aanleiding vormt voor de recidivemeting.

Tabel 4 Achtergrondkenmerken jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht en totaal jongvolwassenen

	JSR			Totaal jongvolwassenen
	2014 (N= 128) %	2015 (N=408) %	2016 (N=479) %	2014-2016 (N=20.185) %
<i>Sekse</i>				
Man	88,3	94,1	91,0	88,4
Vrouw	11,7	5,9	9,0	11,6
<i>Leeftijd</i>				
	M=18,8	M=19,1	M=19,0	M=20,3
18	57,0	47,3	49,5	18,9
19	21,9	27,2	27,3	19,7
20	14,1	13,5	13,4	20,8
21	4,7	7,8	4,6	20,2
22	2,3	4,2	5,2	20,4
<i>Geboorteland</i>				
Nederland	83,6	84,1	83,7	73,0
Marokko	3,1	2,9	2,5	1,4
Voormalige Nederlandse Antillen	2,3	2,7	2,7	3,3
Suriname	0,8	1,5	1,7	1,1
Overige westerse landen	2,3	2,5	2,1	13,0
Overige niet- westerse landen	7,8	6,3	7,2	7,1
<i>Delictcategorie</i>				
Geweld (excl. zeden en vermogen met geweld)	27,3	23,0	23,4	20,9
Zeden	0,8	3,2	2,9	0,7
Vermogen met geweld	18,0	19,9	16,1	4,1
Vermogen zonder geweld	31,3	35,0	37,8	37,0
Vernieling, lichte agressie en openbare orde	16,4	10,5	11,1	14,5
Drugs	4,7	5,1	5,4	7,2
Overig (inclusief verkeer en kantonfeiten)	1,6	3,1	3,3	15,5
<i>Afdoening</i>				
Onvw. vrij <6 maanden	37,5	35,8	34,4	21,1
Onvw. vrij >= 6 maanden	9,4	8,6	8,8	4,1
Werkstraf	38,3	37,7	41,3	43,1
Leerstraf	4,7	5,9	6,5	0,9
Vw. vrij	7,0	5,6	4,4	5,3
Geldstraf	0,8	1,7	0,8	23,0
Beleidssepot (incl. szovsm*/ berisping)	0,8	0,7	0,4	1,6
Maatregel	1,6	3,7	3,3	0,4
<i>Aantal eerdere strafzaken</i>				
	M=4,0	M=3,6	M=3,4	M=3,1
0 eerdere contacten	13,3	14,0	21,7	29,0
1-2 eerdere contacten	32,0	28,4	28,4	28,8
3-4 eerdere contacten	21,9	19,9	21,5	16,9
5-10 eerdere contacten	27,3	31,6	23,2	20,3
11 of meer eerdere contacten	5,5	6,1	5,2	5,0
<i>Leeftijd 1e strafzaak</i>				
	M=15,6	M=15,6	M=16,2	M=17,1
12 jaar	9,4	7,8	6,9	4,9
13 jaar	10,9	12,7	10,4	8,6
14 jaar	17,2	15,7	11,3	11,0
15 jaar	18,0	16,4	9,8	10,5
16 jaar	9,4	15,7	14,8	9,5
17 jaar of ouder	35,2	31,4	46,8	55,5

Noot: N=aantal personen, M=gemiddelde, SZOVSM=Schuldig zonder oplegging van straf/maatregel. In verband met missende waarden tellen de kolompercentages niet altijd op tot 100%.

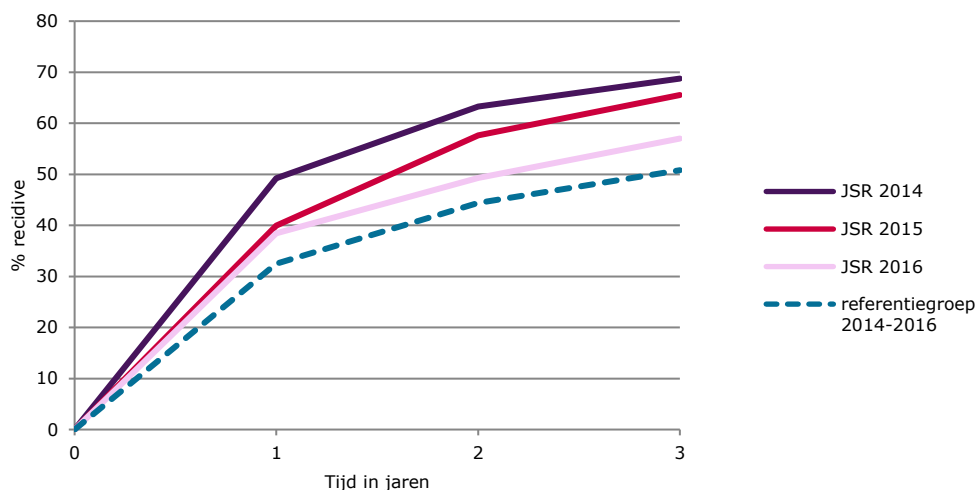
5.2.3 Recidive jongvolwassenen veroordeeld volgens het jeugdstrafrecht

Algemeen recidivebeeld 2014-2016

In figuur 4 staat de algemene recidive weergegeven van de JSR cohorten 2014-2016. Ter indicatie is ook de algemene recidive van de referentiegroep (alle jongvolwassenen met zaken in 2014-2016) toegevoegd. Uit de figuur blijkt dat 49% van het JSR 2014 cohort binnen één jaar gerecidiveerd heeft. Na twee en drie jaar is dit percentage respectievelijk 63 en 68%.

De recidivepercentages van de cohorten 2015 en 2016 liggen lager. Zo ligt het percentage recidivisten binnen het JSR cohort 2014 na twee jaar op 63% terwijl in het JSR cohort 2016 49% binnen twee jaar recidiveert. Zoals verwacht ligt de recidive van de JSR cohorten hoger dan de recidive van de referentiegroep. Onder alle jongvolwassenen is de recidive na twee jaar namelijk 44%.

Figuur 4 Recidiveprevalentie JSR cohorten 2014-2016 en referentiegroep

Noot: voor de onderliggende cijfers zie tabel B1 in bijlage 2.

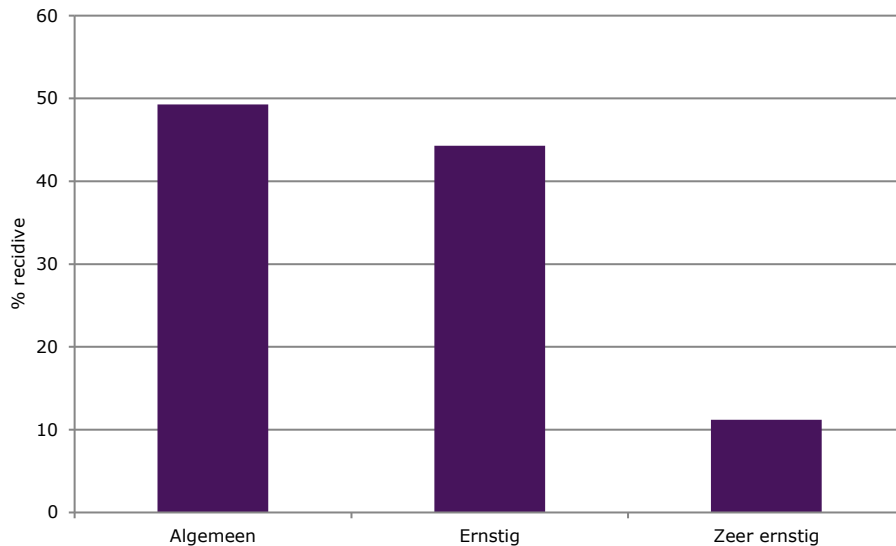
Recidive naar ernst en soort delict

Voor het beschrijven van de verschillende soorten recidive beperken wij ons tot het actuele beeld van de tweejarige recidive van het JSR cohort 2016. De tweejarige recidiveprevalentie in termen van ernst is weergegeven in figuur 5. Uit figuur 5 blijkt dat de tweejarige ernstige recidiveprevalentie²⁹ bijna even hoog is als de algemene recidiveprevalentie, namelijk 44%. De zeer ernstige recidiveprevalentie³⁰ is met 11% aanmerkelijk lager.

29 Hiertoe worden nieuwe strafzaken gerekend waarin minimaal één delict voorkomt naar aanleiding van een wetsartikel met een maximale strafdreiging van vier jaar of hoger of waarvoor voorlopige hechtenis kan worden opgelegd.

30 Hiertoe worden nieuwe strafzaken gerekend waarin minimaal één delict voorkomt naar aanleiding van een wetsartikel met een maximale strafdreiging van acht jaar of hoger.

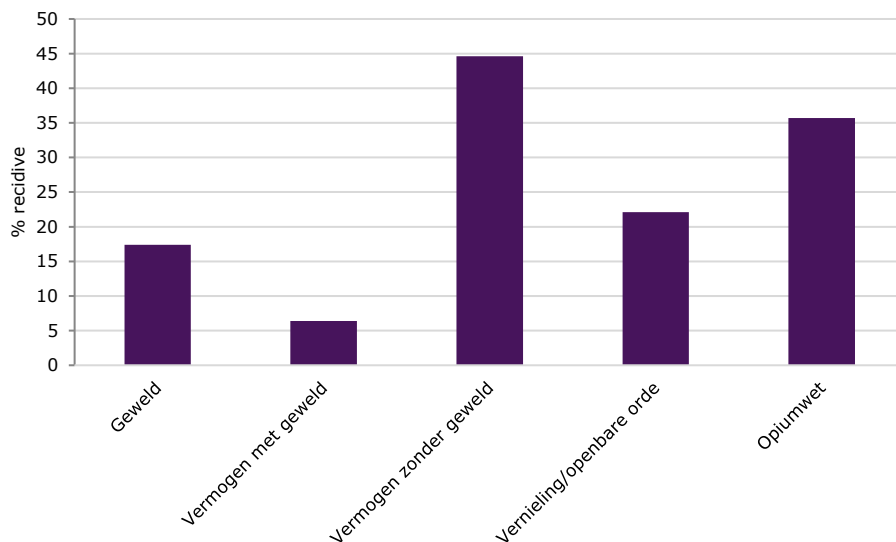
Figuur 5 Tweejarige algemene, ernstige en zeer ernstige recidive van JSR cohort 2016 (N=479)

Noot: N=aantal personen, voor de onderliggende cijfers zie tabel B2 in bijlage 2.

De maximale strafdreiging van het delict is echter maar één aspect van recidive en zegt nog niets over het soort delict dat gepleegd is. Daarom is de 2-jarige speciale recidive uitgerekend en weergegeven in figuur 6. Uit de figuur blijkt dat er vooral sprake is van speciale recidive die betrekking heeft op vermogens delicten zonder geweld en Opiumwet delicten.

Figuur 6 Tweejarige speciale recidiveprevalentie van JSR cohort 2016

Noot: Omdat zeden en verkeer bijna niet voorkwamen zijn deze niet weergegeven. Voor de onderliggende cijfers zie tabel B2 in bijlage 2.

6 Conclusie

In het huidige rapport is de haalbaarheid van een recidivemeting onder jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht (artikel 77c lid 1 Sr.) en minderjarigen berecht volgens het volwassenenstrafrecht (artikel 77b lid 1 Sr.) onderzocht. In dit slothoofdstuk beantwoorden we de centrale vragen van het onderzoek aan de hand van de belangrijkste bevindingen. Daarna volgt een korte discussie over de uitkomsten van het onderzoek en sluiten we af met enkele concluderende opmerkingen.

6.1 Beantwoording onderzoeksvragen

- 1 Op welke wijze kunnen zaken waarbij artikel 77b lid 1 of artikel 77c lid 1 Sr. is toegepast geïdentificeerd worden in de OBJD?

Aangezien de toepassing van de wetsartikelen 77b en 77c Sr. procesinformatie is die niet als zodanig in de OBJD geregistreerd wordt, dienen andere indicatoren voor de selectie van adolescentenstrafrechtzaken gebruikt te worden. In eerder onderzoek naar de toepassing van artikel 77c lid 1 Sr. zijn het regiem en de opgelegde sanctie als indicatoren gebruikt om zaken in het RAC-min te selecteren (zie onder meer: Barendregt et al., 2016; Van der Laan, et al.2016). Het is mogelijk gebleken om op vergelijkbare wijze indicatoren samen te stellen waarmee een selectie van artikel 77b lid 1 en artikel 77c lid 1 Sr. in de OBJD gemaakt kan worden. Net zoals in de voorgaande onderzoeken wordt er eerst een voorselectie gemaakt om de kans te vergroten dat uiteindelijk alleen strafzaken relevant voor het adolescentenstrafrecht geïncorporeerd worden. Vervolgens worden twee indicatoren samengesteld waarmee bepaald wordt of er sprake was van toepassing van het jeugdstrafrecht. Ten eerste wordt een indicator genaamd jeugdstrafrecht samengesteld. Deze staat op 'ja' indien of de variabele 'INDKIND' aangeeft dat jeugdstrafrecht is toegepast of de variabele 'FORUM' aangeeft dat het forum de kinderrechter betrof. Ten tweede wordt de indicator jeugdsanctie aangemaakt. Deze indicator geeft aan of er sprake is van een sanctie die alleen via het jeugdstrafrecht kan worden opgelegd zoals een PIJ-maatregel of een jeugddetentie.

Voor de selectie van zaken van minderjarigen berecht volgens het volwassenenstrafrecht (artikel 77b lid 1 Sr.) worden zaken uit de voorselectie geselecteerd van personen die 16 of 17 jaar oud zijn op het moment dat de feiten in de zaak gepleegd werden, waarvan de zaak tussen 1 april 2014 en 1 juli 2018 geregistreerd is en waarbij zowel de indicator jeugdstrafrecht als de indicator jeugdsanctie op 'nee' staat.

Voor de selectie van zaken van jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht (artikel 77c lid 1 Sr.) worden zaken uit de voorselectie geselecteerd van personen die 18 tot 23 jaar oud zijn op het moment dat de feiten in de zaak gepleegd werden, waarvan de zaak tussen 1 april 2014 en 1 juli 2018 geregistreerd is en waarbij de indicator jeugdstrafrecht of de indicator jeugdsanctie op 'ja' staat.

- 2 In hoeverre is er overeenstemming tussen de OBJD en het RAC-min wat betreft de identificatie van zaken waarbij artikel 77b lid 1 of artikel 77c lid 1 is toegepast?

Wat betreft de selectie van zaken waarin vermoedelijk artikel 77b lid 1 Sr. is toegepast, is gebleken dat de toepassing van dit artikel slechts zeer zelden lijkt voor te komen én dat er sprake is van een zeer beperkte overlap in de selecties van het RAC-min en de OBJD. Vanwege deze redenen wordt het niet haalbaar geacht om een recidivemeting uit te voeren onder 16- en 17-jarigen veroordeeld volgens het volwassenenstrafrecht.

Wat betreft de selectie van zaken waarin vermoedelijk artikel 77c lid 1 Sr. is toegepast, is gebleken dat de selectie in het RAC-min en de OBJD grotendeels overeenkomt. Van het totale aantal in het RAC-min geselecteerde zaken van jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht ($N=2.331$) wordt 86% ook in de OBJD geselecteerd. Er is echter ook sprake van verschillen tussen de selectie in beide registratiesystemen. 14% van de in het RAC-min geselecteerde zaken komt niet in de OBJD-selectie voor, terwijl 7% van de in de OBJD geselecteerde zaken niet in de selectie van het RAC-min voorkomt. Nadere analyses tonen aan dat er diverse redenen zijn aan te wijzen waardoor verschillen in de selecties van beide registratiesystemen ontstaan. Deels waren deze verschillen van tevoren verwacht, bijvoorbeeld omdat in het RAC-min geen hoger beroepszaken worden geregistreerd en in de OBJD wel. Het is mogelijk dat in hoger beroep voor een andere afdoening wordt gekozen dan in de zaak van eerste aanleg. Er zijn echter ook verschillen aan het licht gekomen die niet van tevoren verwacht waren. Er bleek bijvoorbeeld sprake te zijn van inconsequenties tussen het RAC-min en de OBJD wat betreft de geregistreerde geboortedatum of pleegdatum, de registratie van schuldigverklaringen bleek te verschillen tussen beide registratiesystemen en er lijkt sprake te zijn van een fout in de afleiding van de indicator van onherroepelijke uitspraken in de OBJD. Dit leidde tot diverse verschillen in de (voor)selectie van de registratiesystemen. Vervolgens bleek dat de indicatoren waarmee bepaald werd of er sprake was van het jeugdstrafrecht niet altijd overeenkomen in het RAC-min en de OBJD, ook bij de zaken die afgedaan zijn in eerste aanleg.

Bij de gevonden verschillen is het niet altijd makkelijk in te schatten of er sprake is van een registratiefout in het RAC-min of de OBJD. De selectie van artikel 77c lid 1 Sr. zaken in het RAC-min is in het verleden echter gevalideerd en in 95% van de gevallen correct bevonden (Barendregt et al, 2016), terwijl bij de selectie van zaken in de OBJD geen validatie is uitgevoerd. Wanneer we er daarom vanuit gaan dat de selectie in het RAC-min wat betreft de zaken in eerste aanleg correct is, dan wordt naar schatting 7% van het totale aantal zaken *ten onrechte niet geselecteerd* in de OBJD en 4% van de geselecteerde zaken *ten onterechte wel geselecteerd*. In het geval van hoger beroepszaken wordt aangenomen dat er een grotere kans is dat de selectie in de OBJD correct is omdat in het RAC-min alleen de afdoeningen van de zaak in eerste aanleg worden geregistreerd. Daarom wordt van 4% van de zaken die wel in het RAC-min werden geselecteerd maar die in de OBJD-selectie ontbreken aangenomen dat dit een verbetering betreft. Van 3% van de zaken die niet in het RAC-min werd geselecteerd maar die wel in de OBJD-selectie voorkomen, wordt ook aangenomen dat dit een verbetering betreft. De hoge mate van overlap tussen zaken die in het RAC-min en de OBJD zijn geselecteerd en het relatief kleine aantal zaken waarbij ingeschat wordt dat de selectie in de OBJD fouten bevat, leiden er gezamenlijk toe dat het mogelijk lijkt om zaken van jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht in de OBJD te selecteren en dat een recidivemeting haalbaar wordt geacht.

- 3 Wat is de recidive van minderjarigen en jongvolwassenen die berecht zijn volgens artikel 77b lid 1 en 77c Sr na de invoering van het ASR?
- a Wat is de recidive van 16- en 17-jarigen veroordeeld volgens het volwassenenstrafrecht (artikel 77b lid 1 Sr)?
 - b Wat is de recidive van 18- tot 23-jarigen veroordeeld volgens het jeugdstrafrecht (artikel 77c lid 1 Sr)?

Aangezien in dit onderzoek alleen de recidivemeting onder 18- tot 23-jarigen als haalbaar werd ingeschat, zal alleen worden ingegaan op het tweede onderdeel van deze vraag. De recidivemeting heeft betrekking op jongvolwassenen die berecht zijn volgens het jeugdstrafrecht in de periode 2014 tot en met 2016. Om de recidivepercentages van jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht in perspectief te plaatsen, is de algemene recidiveprevalentie afgezet tegen een referentiegroep bestaande uit alle jongvolwassenen met strafzaken behandeld door de rechter.

Het huidige onderzoek laat zien dat het aandeel jongvolwassenen dat berecht wordt volgens het jeugdstrafrecht over de tijd licht toeneemt. In vergelijking met de totale groep jongvolwassenen blijkt dat de groep jongvolwassenen veroordeeld volgens het jeugdstrafrecht uit minder *first offenders* bestaan, ze zijn jonger op het moment dat hun strafzaak werd ingeschreven en ze waren op jongere leeftijd veroordeeld voor hun eerste strafzaak. Oftewel de groep jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht heeft achtergrondkenmerken die veelal gerelateerd worden aan een hogere mate van recidive. De recidivemeting laat zien dat de recidive onder de cohorten jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht niet gering is. De recidiveprevalentie na één jaar ligt rond de 40% en na drie jaar ligt deze in alle drie de onderzochte cohorten boven de 55%. De recidiveprevalentie varieert bovendien aanzienlijk tussen de verschillende onderzochte jaren. Deze verschillen in recidiveprevalentie hangen vermoedelijk (deels) samen met de verschillen in de achtergrondkenmerken van de daders in de onderzochte cohorten. Verder is zoals verwacht werd op basis van verschillen in achtergrondkenmerken gebleken dat de algemene recidiveprevalentie van alle cohorten jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht hoger is dan de algemene recidiveprevalentie van de referentiegroep bestaande uit alle jongvolwassenen met strafzaken in 2014-2016.

Voor het meest recente cohort (2016) is ook naar de tweejarige ernstige, zeer ernstige en speciale recidiveprevalentie gekeken. De tweejarige ernstige recidiveprevalentie bedraagt 44% en de tweejarige zeer ernstige recidiveprevalentie 11%. Wanneer gekeken wordt naar speciale recidive, dat is recidive naar aanleiding van een delict waar ook sprake van was in de uitgangszaak, dan blijkt de speciale recidive naar aanleiding van een vermogensdelict zonder geweld en Opiumwetsdelict relatief hoog te liggen.

6.2 Discussie

Er zijn kanttekeningen bij het huidige onderzoek te plaatsen die van invloed kunnen zijn op de uitkomsten en de conclusies die daarop worden gebaseerd. Een beperking is dat er geen validatieonderzoek is uitgevoerd naar de selectie van artikel 77b lid 1 of artikel 77c lid 1 Sr. zaken in de OBJD. Alleen op basis van het vonnis of het arrest kan met zekerheid worden vastgesteld of er sprake was van toepassing van een van deze wetsartikelen. Het is daarom niet precies bekend in hoeveel en in welke gevallen de juiste zaken in de OBJD worden geselecteerd. Er zijn echter wel aanwijzingen gevonden dat de selectie van zaken waarin vermoedelijk artikel 77c lid 1 Sr. werd toegepast voldoende betrouwbaar is. De selectie van artikel 77c lid 1 Sr. zaken in

de OBJD bleek namelijk een grote overlap te hebben met de selectie van artikel 77c lid 1 Sr. zaken in het RAC-min. Uit eerder validatieonderzoek is gebleken dat 95% van de destijds in het RAC-min geselecteerde zaken daadwerkelijk een zaak van een jongvolwassene berecht volgens het jeugdstrafrecht betrof (Barendregt et al, 2016). Vanwege de grote mate van overlap tussen het RAC-min en de OBJD-selecties wordt aangenomen dat het ook in de OBJD mogelijk is om zaken waarin artikel 77c lid 1 Sr. werd toegepast aan te wijzen. Hierbij moet wel bedacht worden dat het eerdere validiteitsonderzoek betrekking heeft op strafzaken ingeschreven van 1 april 2014 tot en met 1 april 2015. Het is niet met zekerheid te zeggen dat de selectie van jeugdstrafrechtzaken op basis van indicatoren bij strafzaken ingeschreven na 2015 tot dezelfde foutmarge leidt. Er wordt daarom aanbevolen om opnieuw een validatieonderzoek uit te voeren voor meer recente jaren.

Ondanks de relatief grote overlap in de selectie van artikel 77c lid 1 Sr. zaken zijn er in het huidige onderzoek ook verschillen tussen de OBJD en het RAC-min aan het licht gekomen die niet van tevoren waren verwacht. Deze verschillen zijn in dit onderzoek vastgelegd maar op enkele uitzonderingen na is niet duidelijk geworden *waarom* deze verschillen tussen de beide registratiesystemen bestaan en *in welke database* zich eventuele fouten voordoen. Het RAC-min en de OBJD worden beiden grotendeels gevuld vanuit dezelfde bronnen, namelijk COMPAS en GPS. Waarom bij een strafzaak waarin men niet in hoger beroep is gegaan verschillende afdoeningen in de OBJD en het RAC-min geregistreerd staan, blijft een vraag. Hetzelfde geldt voor verschillen in de pleegdatum die geregistreerd staan bij een zaak. Het is voorts ook niet duidelijk waarom de indicator jeugdstrafrecht in het RAC-min soms op 'ja' staat terwijl de indicator in de OBJD niet op 'ja' staat en andersom. Door meer (verdiepend) onderzoek uit te voeren naar inconsequenties tussen registratiesystemen zoals het RAC-min en de OBJD kan meer inzicht worden verkregen in de redenen waarom verschillen ontstaan én kunnen wellicht oplossingen worden bedacht voor bepaalde fouten. Dit kan bijdragen aan de kwaliteit van het onderzoek naar de recidive van jongvolwassenen berecht volgens het adolescentenstrafrecht maar ook de kwaliteit van alle andere onderzoeken waarbij data uit het RAC-min of de OBJD wordt gebruikt.

Het huidige onderzoek liet zien dat de recidive van de jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht hoger is dan de recidive van alle jongvolwassenen. Het is aannemelijk dat dit samenhangt met het gegeven dat de groep jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht een relatief zware groep daders betreft. Eerder onderzoek liet zien dat de groep jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht uit relatief veel jongvolwassen daders van ernstige delicten, jongvolwassenen met een licht verstandelijke beperking (LVB) en jongvolwassenen daders waarbij sprake is van (meervoudige) achtergrondproblematiek bestaat (Prop et al., 2018). Het is daarom niet mogelijk om naar aanleiding van de in deze studie gepresenteerde recidivecijfers uitspraken te doen over de effectiviteit van het adolescentenstrafrecht. Dat was ook niet het doel van de huidige studie. Inzicht in de effectiviteit van het ASR zal gegeven worden in het effectonderzoek dat loopt binnen het ASR-onderzoeksprogramma. Hierin zal gebruik worden gemaakt van een quasi-experimenteel design en wordt de groep jongvolwassenen die een jeugdsanctie krijgen opgelegd, vergeleken met een gematchte controlegroep van jongvolwassenen die volgens het reguliere volwassenenstrafrecht zijn gesanctioneerd. De onderzoeksgroepen zullen voorts niet alleen vergeleken worden op de mate van recidive, maar er wordt ook naar resocialisatiekernmerken gekeken zoals huisvesting, opleiding en werk.

Tot slot is het van belang om op te merken dat in het huidige onderzoek nog niet gekeken kan worden naar de trend in recidive van jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht. Er zijn nog maar twee volledige cohorten jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht beschikbaar. Hiermee is het niet mogelijk om een trend te beschrijven. Wanneer vijf cohorten jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht beschikbaar zijn, kan wel naar de trend in recidive worden gekeken. Het is hierbij aan te raden om dan ook rekening te houden met het gegeven dat de achtergrondkenmerken van de onderzoeksgroepen kunnen veranderen over de tijd. Hier zou in toekomstig onderzoek rekening mee kunnen worden gehouden door statistisch te controleren voor de verschillen in de achtergrondkenmerken over de tijd (zie Weijters, Verweij, Tollenaar & Hill, 2019).

6.3 Conclusie

In de huidige studie is gekeken naar de haalbaarheid van recidivemetingen onder minderjarigen en jongvolwassenen die berecht zijn volgens artikel 77b lid 1 en 77c lid 1 Sr. na de invoering van het adolescentenstrafrecht.

Voor minderjarigen berecht volgens het volwassenenstrafrecht (artikel 77b lid 1 Sr.) wordt een recidivemeting niet haalbaar geacht, maar voor jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht (artikel 77c lid 1 Sr.) wel. Daarom is in dit onderzoek ook voor het eerst gekeken naar de recidive van jongvolwassenen die berecht zijn volgens het jeugdstrafrecht en is een vergelijking gemaakt met de recidive van alle jongvolwassenen. De recidive onder jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht blijkt relatief hoog te liggen; in vergelijking met alle jongvolwassenen met strafzaken behandeld door de rechter hebben zij hogere recidivepercentages. De groep jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht blijkt echter een relatief zware groep daders te betreffen met achtergrondkenmerken die geassocieerd worden met een hoog risico op recidive. In toekomstige herhaalmetingen van de recidive kan gekeken worden hoe de trend in recidive onder jongvolwassenen die berecht zijn volgens het jeugdstrafrecht zich ontwikkelt.

Literatuur

- Barendregt, C.S., Beerthuizen, M.G.C.J., Vink, M. Leertouwer, E., & Laan, A.M. van der (2016). *Identificatie van 18- tot 23-jarigen die volgens het jeugdstrafrecht zijn berecht: Een pilot*. Den Haag: WODC. Cahier 2016-10.
- Barendregt, C.S., Beerthuizen, M.G.C.J., & Laan, A.M. van der (2018). *De toepassing van het jeugdstrafrecht bij jongvolwassenen in de praktijk: Een procesevaluatie van het adolescentenstrafrecht*. Den Haag: WODC. Cahier 2018-14.
- Choenni, R., Braak, S.W. van den, & Platenburg, P.F.M. (2019). *C&R 2018*. Den Haag: WODC. Cahier 2019-16.
- Laan, A.M. van der, Beerthuizen, M.G.C.J., Barendregt, C.S., & Beijersbergen, K.A. (2016). *Adolescentenstrafrecht: Beleidstheorie en eerste empirische bevindingen*. Den Haag: Boom criminologie. Onderzoek en beleid 317.
- Laan, A.M. van der, & Leertouwer, E. (2014). *Monitoring en Evaluatie Adolescentenstrafrecht: Een onderzoeksprogramma*. Den Haag: WODC.
- Prop, L.J.C., Laan, A.M. van der, Barendregt, C.S., & Nieuwenhuizen, Ch. van (2018). *Adolescentenstrafrecht: Kenmerken van de doelgroep, de strafzaken en de tenuitvoerlegging*. Den Haag: WODC. Cahier 2018-9.
- Wartna, B.S.J., Blom, M., & Tollenaar, N. (2011). *De WODC-recidivemonitor: 4e herziene versie*. Den Haag: WODC. Memorandum 2011-3.
- Weijters, G., Verweij, S., Tollenaar, N., & Hill, J. (2019). *Recidive onder justitiabelen in Nederland: Verslag over de periode 2006-2018*. Den Haag: WODC. Cahier 2019-10.

Bijlage 1 Samenstelling begeleidingscommissie

Voorzitter

Mw. Dr. A. Slotboom

Vrije Universiteit

Leden

Dhr. Em. prof. dr. H. Elffers

Dhr. Drs. T. Eijken

Vrije Universiteit / NSCR

ministerie van Justitie en Veiligheid,
Directoraat-Generaal Straffen en Beschermen
(DGSenB)

Dhr. Dr. H. Ferweda

Mw. Dr. M. Weulen Kranenburg

Bureau Beke

Vrije Universiteit

Bijlage 2 Recidiveprevalentie

Tabel B1 Recidivepercentage JSR-groep en jongvolwassenen, periode 2014-2016

		Observatieperiode in jaren		
		1	2	3
JSR 2014	(N=128)	49,2	63,3	68,8
JSR 2015	(N=408)	40,0	57,7	65,5
JSR 2016	(N=479)	38,4	49,3	57,0
Referentiegroep	(N=20.185)	32,5	44,4	50,8

Noot: N=aantal personen

Tabel B2 Algemene, ernstige, zeer ernstige en speciale 2-jarige recidivepercentages JSR-groep 2016

Soort recidive	N	Recidive (%)
<i>Algemeen</i>	479	49,3
<i>Ernstig</i>	479	44,3
<i>Zeer ernstig</i>	479	11,2
<i>Speciaal</i>		
Geweld	138	17,4
Vermogen met geweld	78	6,4
Vermogen zonder geweld	204	44,6
Vernieling/openbare orde	95	22,1
Opiumwet	28	35,7

Noot: N=aantal personen; de categorieën zeden en verkeer zijn niet weergegeven omdat dit zeer kleine aantallen betreft.